

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEĞER
TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ**

Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ

Burdur, 2022

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEĞER
TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ**

Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ

Burdur, 2022

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK LİSANS/DOKTORA JÜRİ
ONAY FORMU**

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından tarihinde tez savunma sınavı yapılan Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ'nün "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ

ÜYE : Prof. Dr. Bayram BIÇAK

ÜYE : Doç. Dr. Sadık Yüksel SIVACI

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[x] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ

Tarih

İmza

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin İncelenmesi

(Yüksek Lisans Tezi)

Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Okul Öncesi öğretmen adaylarının değer tercihlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırma veri bağlamında nicel bir paradigmaya sahiptir. Çalışmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği 1,2,3 ve 4. Sınıfta öğrenim 508 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma da öğretmen adayları ile ilgili veriler Demirutku ve Sümer (2010) tarafından, Türkçe'ye uyarlanan “Portre Değerler Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizleri paket program ile yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ise t-testi, Anova ve Kruskal-Wallis test teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının sahip olduğu değerlerinin cinsiyet değişkenine göre ölçek genelinde güç, hazcılık, özyönelim, iyilikseverlik ve evrenselcilik boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur. Mezun oldukları lise türünde Geleneksellik+Uyma ve Güvenlik faktörlerinde gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre sahip oldukları değerlerin, güç, başarı, hazcılık ve uyarılma boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Uyarılım boyutunda büyükşehir ve şehir; Özyönelim boyutunda ise büyükşehir ve şehir arasında anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmen adaylarının sahip oldukları değerlerin anne eğitim düzeyine göre hiçbir boyutta anlamlı fark bulunmazken, baba eğitim düzeyine başarı, hazcılık, geleneksellik+uyma ve güvenlik boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Değer, Eğitim, Öğretmen, Schwartz Değer Ölçeği.

Sayfa Adedi: 96

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ

**Examination of Preschool Teacher Candidates' Value Preferences
(Master Thesis)**

Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the value preferences of pre-school teacher candidates according to different variables. Research has a quantitative paradigm in the context of data. In the study, comparison type relational survey model was used. The research study group consists of 508 1st, 2nd, 3rd, and 4th grade teacher candidates as of 2020-2021 Academic Year from the Department of Preschool Education, Faculty of Education of Aydın Adnan Menderes University, Balıkesir University, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Kütahya Dumlupınar University, Uşak University, and Pamukkale University. The research data were collected through “Portrait Values Questionnaire” adapted into Turkish by Demirutku and Sümer (2010). Statistical analyzes of the data were made with a package program. The t-test, Anova and Kruskal-Wallis test techniques were used in data analyses. As a result of the research, a significant difference was found in the dimensions of power, hedonism, self-direction, benevolence, and universalism across the scale according to the gender variable of the values of the preschool teacher candidates. A statistically significant difference was found between the groups in the factors of Tradition Compliance and Safety with respect to the type of high school they had graduated from. It was revealed that there is no significant difference between the dimensions of power, success, hedonism, and stimulation that the pre-school teachers have with respect to their grade. Residing in metropolitan or small city was found out to cause significant differences in the dimensions of stimulation and self-direction. While there was no significant difference in any dimension of the values of the teacher candidates according to the mother's education level, it was seen that there was a significant difference in the father's education level in the dimensions of success, hedonism, traditionalism + conformity and security.

Key Words: Education, Schwartz Value Inventory, Teacher, Value.

Page Number: 96

Supervisor: Assistant Prof. Mustafa KILINÇ

TEŞEKKÜR

Benim için uzun bir süreç olan Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ'a, yüksek lisans eğitimimin başlangıcından tez çalışmamın son aşamasına kadar bana ilgisini, desteğini ve önerilerini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Rafet AYDIN'a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tezim istatistiksel kısımlarında bilgi ve tecrübeleri ile bana sürekli destek olan Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇETİNTAV hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Bu sürecin her anını benimle birlikte yaşayan, eğitim ve öğretim hayatlarının başlangıcında olan çocuklarım, canım kızım Zeynep Mina ve “tezin bittiyse oyun oynayalım mı anne?” diye soran oğlum Eymen Çınar'a aydınlık yarınlara bilginin ışığında yürümeleri dileklerimle teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca maddi manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aileme özellikle babam Ahmet KOÇAK'a ve beni Yüksek Lisans yapmaya teşvik eden ve bu yolda bana yol gösteren sevgili eşim Doç. Dr. Nurettin KÖRÖZLÜ'ye teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	5
1.2.1. Alt Problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	6
1.5. Sınırlılıklar	7
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1.Kuramsal Çerçeve	9
2.1.1. Değer Kavramı.	9
2.1.2. Değerlerin Özellikleri.....	11
2.1.3.Değerlerin Sınıflandırılması.....	12
2.1.3.1. Nelson Değer Teorisi	12
2.1.3.2. Edward Spranger Değer Teorisi.....	13
2.1.3.3. Milton Rokeach Değer Teorisi	14
2.1.3.4.Shalom Schwartz Değer Teorisi	15
2.1.4.Diğer Değer Sınıflamaları.....	16
2.1.5.Değer Eğitimi ve Amacı.....	19
2.1.6.Değer Eğitimi Yaklaşımları.....	20
2.1.6.1.Telkin (Doğrudan) Değer Yaklaşımı.....	21
2.1.6.2.Değer Açıklama Yaklaşımı.....	21

2.1.6.3. Değer Analiz Yaklaşımı.....	21
2.1.6.4. Değer Ahlaki Yaklaşımı.....	22
2.1.7. Eğitim-Değer İlişkisi.....	22
2.1.8. Öğretmen-Değer İlişkisi.....	24
2.1.9. Değerlerin Önemi	25
2.1.9.1. Değerlerin Toplumsal Hayattaki Önemi	25
2.1.9.2. Değerlerin Bireysel Hayattaki Önemi	26
2.1.10. Okul Öncesi Eğitim.....	27
2.1.11. Okul Öncesi Öğretmeni.....	28
2.1.12. Okul Öncesi Dönemde Değerlerin Önemi.....	29
2.2. İlgili Araştırmalar	30
2.2.1. Yurtiçi Çalışmalar.....	30
2.2.2. Yurtdışı Çalışmalar.....	35
BÖLÜM III	38
YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Çalışma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları	40
3.4. Verilerin Analizi.....	41
BÖLÜM IV	45
BULGULAR VE YORUM.....	45
4.1. Öğretmen Adaylarının Değerlere İlişkin Görüşleri.....	45
4.2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Durumlarına Göre Değerlere İlişkin Görüşleri.....	51
4.3. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Değerlere İlişkin Görüşleri.....	53
4.4. Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Değerlere İlişkin Görüşleri.....	55
4.5. Öğretmen Adaylarının Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre Değerlere İlişkin Görüşleri.....	57
4.6. Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumuna Göre Değerlere İlişkin Görüşleri.....	59

4.7. Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumuna Göre Değerlere İlişkin Görüşleri.....	59
BÖLÜM V.....	64
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	64
5.1.Sonuç ve Tartışma.....	64
5.2. Öneriler.....	69
KAYNAKLAR.....	72
EKLER	82
Ek 1	83
Ek 2.....	85
Ek 3.....	89
ÖZGEÇMİŞ.....	95

KISALTMALAR

DKAB: Din Kùltürü Ahlak Bilgisi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

OÖEGM: Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü

TDK: Türk Dil Kurumu

YAÖ: Yaşamda Anlam Ölçeği

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Nelson Değerler Sınıflaması.....	13
Tablo 2. Spranger Değerler Sınıflaması.....	13
Tablo 3. Rokeach Değerler Sınıflaması.....	14
Tablo 4. Schwartz Değerler Sınıflaması.....	16
Tablo 5. Öğretmen Adaylarına Ait Betimsel Veriler	39
Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Üniversitelere göre dağılımı.....	39
Tablo 7. Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri ve Tanımları.....	41
Tablo 8. Ölçeğin Güvenirlik Sonuçları.....	42
Tablo 9. Portre Değerler Ölçeği Değerlendirme Puan Aralıkları.....	43
Tablo10. Ölçeğin Normallik Testleri.....	44
Tablo 11. Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Ölçeğine Verdikleri Yanıtların Frekans ve Yüzde Değerleri -Güç Aralık Değerlendirme.....	45
Tablo 12. Adaylarının Portre Değerler Ölçeğine Verdikleri Yanıtların Boyutlara Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.....	48
Tablo 13. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Cinsiyetlerine Göre İlişkin T Testi Sonuçları.....	52
Tablo 14. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Mezun Oldukları Lise Türü Durumlarına Göre Kruskal- Wallis Sonuçları.....	53
Tablo 15. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Mezun Oldukları Lise Türü Durumlarına Göre İkili Karşılaştırma-Geleneksellik+Uyma Alt Boyutu.....	54
Tablo 16. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Mezun Oldukları Lise Türü Durumlarına Göre İkili Karşılaştırma-Güvenlik Alt Boyutu.....	54
Tablo 17. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	55
Tablo 18. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Özyönetim Alt Boyutu.....	56
Tablo 19. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Evrenselcilik Alt Boyutu.....	56
Tablo 20. Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-İyilikseverlik Alt Boyutu.....	56

Tablo 21	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Geleneksellik+Uyma Alt Boyutu.....	57
Tablo 22	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Güvenlik Alt Boyutu.....	57
Tablo 23	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre Kruskal -Wallis Testi Sonuçları.....	58
Tablo 24	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre İkili Karşılaştırma-Uyarılım Alt Boyutu.....	58
Tablo 25	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre İkili Karşılaştırma-Özyönetim Alt Boyutu.....	58
Tablo 26	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	59
Tablo 27	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	60
Tablo 28	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Başarı Alt Boyutu.....	60
Tablo 29	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Hazcılık Alt Boyutu.....	61
Tablo 30	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Geleneksellik+Uyma Alt Boyutu.....	62
Tablo 31	Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Güvenlik Alt Boyutu.....	62

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu kısımda, tez çalışmasının alt yapısını oluşturan problemin durumu, cümlesi ve alt problemler ile çalışmanın amacı ve öneminden bahsedilmiştir

1.1. Problem Durumu

Eğitim yapılan araştırmalarda farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Örneğin, kişilere belirli bir plan dahilinde davranış kazandırma ve bireyleri amaçlarına uygun olarak yetiştirme olarak tanımlanır (Fidan, 2012, s. 4). Başka bir çalışmada eğitim, bireyin zihinsel, bedensel, duygusal ve toplumsal becerilerinin doğru bir biçimde ya da tercih edilen bir doğrultuda geliştirilebilmesi ve bireye bazı amaçlara yönelik yeni beceriler, davranış ve bilgi kazanımı yönünde çalışmalar olup insan hayatı boyunca devam eden bir süreçtir (Akyüz, 2012, s.2).

İnsan, dünyaya gelmesi ile birlikte sosyal bir çevrede yaşamını sürdürür ve tabiatı gereği çevresinin sosyal ve fiziksel boyutlarına uyum sağlar. Kişi, yaşadığı toplumun türü ne olursa olsun buna uyum sağlama mecburiyeti ve amacıyla, çevresiyle etkileşimde bulunmakta ve bunun sonucu olarak farklı beceriler kazanabilmektedir. Diğer taraftan kişi içinde bulunduğu toplumun sürekliliği ve gelişimine katkıda bulunmak için çaba gösterir ve bunun için eğitim başlıca ihtiyaçlardan biridir. Bundan dolayı bütün nesiller önceki nesillerin bilgi ve birikimlerini elde etmek ve onlara bir şeyler katmak durumundadır. Bunu mümkün kılan başlıca unsur yine eğitimidir. Bu açıdan eğitim, kişiye verilmek istenen bilgi ve becerilerin düzenli şekilde kazandırılma süreci olarak tanımlanır (Keskinkılıç, 2005, s.3). Bu sürecin nihayetinde bireyin kişiliği sonunda bireyin kişiliği değişip gelişerek oluşur. Diğer bir deyişle eğitim, bireyin içinde bulunduğu sosyal çevrede bir değeri olması, beceri, tutum ve diğer davranış şekillerini geliştirdiği bir süreçtir. Bütün bu tanımlamalar eğitimin ne kadar önemli olduğunu daha iyi belirtmektedir (Demirel ve Kaya, 2005). Yine bir çalışmada,

eğitimde bireyin yapısına göre çevre, kültür ve öğrenme ortamları sağlandığında kişinin bireysel benliğinin ortaya çıkabileceği belirtilmiştir (Ergün, 2015).

Eğitim, kişiyi belirli bir hedefe ulaştırma sürecidir. Bireyler tutum, bilgi ve beceri gibi değerleri bu süreçte kazanır. Bunları elde eden bireylerin toplumsal yapıya olumlu katkılar sağlaması beklenir. Sosyolojik olarak eğitim, bireyin içinde yaşadığı sosyal çevrede kabiliyetini, davranışlarını ve başka pozitif davranış biçimlerini kazandığı bir süreçtir. İnsan, sosyal bir varlık olduğundan var olduğu toplumun değerlerini, davranışlarını, inandığı olguları ele alarak, toplumsal değerleri kazanıp bulunduğu sosyal çevreye uyum sağlamaktadır. Toplumsal kültürü meydana getiren inançlar, düşünceler ve olguların tamamı, birer değer olarak tanımlanmaktadır (Ergün, 1994; Tural, 1992, akt. Kurtde Fidan, 2009).

Değerlerin kazanımı için verilmesi gereken eğitim üzerine, sosyal yaşamın başladığı ilk zamanlardan beri eğitimciler, düşünürler, farklı disiplinlerde bulunan araştırmacılar, yazarlar bu konuda birçok farklı fikirler ileri sürmüşlerdir (Küçük, 2016). Örneğin Yaşaroğlu (2015) çalışmasında değeri, bir eylemin altında yatan inanç ya da ölçütleri birbirleriyle ilişkilendirip önceliklerine göre sıralayan, amaca ulaşmak için motive edip, tercih belirlemede veya değerlendirme esnasında rehberlik eden soyut ilkeler olarak tanımlamıştır (akt. Türkan Çam, Ç, 2022).

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde değer; “*Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet*” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2019). Değer, toplumun yapıtaşlarını koruyan, toplumun çoğunun benimsediği ortak davranışları ortaya koyan, kaynak olarak ise eğitim, sosyal yapı, ekonomik durum, dini, ahlaki ve sosyal psikoloji gibi farklı disiplinlerden beslenen bir davranış biçimidir. Değerlerin topluma aşılmasındaki temel amaç, kişinin karakterine ve ahlaki gelişimine katkıda bulunmak ve bu sayede kişisel tercihlerine, kırmızı çizgilerine ve seçim tercihlerine destek olarak sosyal çevresine adapte olmasını sağlamaktır (Dursun, 2016, s.3).

Değerler, toplum yahut kişiler tarafından kabul edilen yapıcı olgular, toplumun sosyal gereksinimini karşıladığına ve bireylere fayda sağlaması açısından iyi olduğu kabul edilmiş bilinç, ölçütler ve duyguları da ilgilendiren yargılar ve insanın zihninde yer etmiş davranışları şekillendiren saiklerdir (Özgüven, 1994, akt. Dilmaç, 2012).

Değer, kavram bakımından davranışları şekillendiren önemli bir etken olarak kabul edildiğinde, belirli bir davranış ya da yaşam tercihinin öbüründen daha iyi olduğu yönünde kararlı ve anlamlı inanış olup, bir obje, birey yahut durumun öbüründen daha iyi olduğunu ortaya koyar. Değer tercihi, bireylerde duygusal bir tepkiye neden olarak asıl istenilen şeyin olup olmaması ve iyi ya da kötü olması durumu ile ilgili fikir ve kabuller olarak bilinir (Bilgin, 2003, s.80).

Değer kavramı hakkında çok sayıda çalışması olan ve bu tezin de temelini oluşturan bilim insanlarından biri olan Schwartz (1994) ise değeri; *“kişinin veya diğer sosyal oluşumların hayatına yol gösterici ilkeler olarak hizmet eden, önemlilikleri farklılık gösteren durumlar üzeri arzu edilen amaçlar”* olarak tanımlamıştır (Yılmaz, 2008,148).

Değerin özelliklerini Schwartz (1992) (Yılmaz, 2008, s.147) şu şekliyle belirtmiştir;

- *“Değer bir kavram veya inançtır.*
- *Değerler istenen durumlar, sonuçlar veya davranışlarla ilişkilidir.*
- *Değerler durumlar üstüdür.*
- *Değerler davranışları ve durumları yönlendirir.*
- *Değerlerin önem sıralaması farklıdır.”*

Bu konuda çok sayıda çalışması bulunan bir diğer bilim insanı olan Rokeach (1973) değeri *“bireyin ideal davranış tarzları ya da yaşam amaçları hakkında inançları olup, davranışa farklı tarzlarda rehberlik eden çok yönlü standartlar”* olarak tanımlamaktadır (Yılmaz, 2008, s.147).

Değer, bireylerin inanç ve tutumlarını etkiler ve hayatları boyunca her alanda onlara yön vererek başka insanlarla olan ilişkilerini şekillendirirken eğitim, insanlığın var oluşundan itibaren olan ve bireyin yaşamına etkin bir şekilde uyum sağlamakta olan bir faaliyettir. Bu bakımdan değer ve eğitim arasında, sıkı bağ bulunmaktadır. Edinilen değerler sonraki nesillere eğitim aracılığıyla aktarılmaktadır (Akbaba-Altun, 2003, akt. Kundakçı, 2014).

Kültürel değerlerinin farkında olan insana eğitimidir denilebilir. İnsan hayatı boyunca sahip olduğu değerlere göre yaşaması eğitilmiş olduğunun bir göstergesidir. Bu bakımdan değerlere uygun birey davranışlarının sağlanması ve toplumlarının içinde

bulunduğu zaman dilimine uyum sağlayabilmesi için eğitim önemli bir etkidir. (Cenan, 2016; Demirci, 2011; akt. Terzioğlu, 2019).

Ülkelere göre toplumsal yapı da değiştiğinden eğitim sistemi de değişir. Eğitim sistemi ile toplumsal yapı arasında sağlam bir bağ olmalıdır. Bu yüzden, toplumsal yapı dikkate alınmadan farklı eğitim sistemleri uygulamak doğru değildir. Olması gereken kişinin yaşadığı toplumun değerlerine ve yaşam türüne uyum sağlamasıdır. (Aslan, 2001, akt. Öztürk, 2014). Diğer taraftan, öğretmen davranışlarının kavranması ve izah edilmesi eğitim sistemi amacına yönelik önemli bir unsurdur ki bu yüzden öğretmenlerin değerlerinin anlaşılması son derece önemlidir. Şöyle ki öğretmenlerin bireysel ve ailevi değerleri ve mali durumları gibi unsurlar birbirleriyle çatışması öğretmeni seçim yapmak zorunda bırakması gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. (Greenbank, 2003, Akt. Dönmez ve Cömert, 2007).

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile ülkemizde eğitim öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Türkiye’de Millî Eğitiminin temel amacı, “Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek” şeklinde ifade edilebilir (Özbay ve Karakuş Tayşi, 2011, akt. Sarıcı Bulut, 2012).

Değerler kazanılmasında aile ve çevresinden yeterli destek alamayan çocuklar, okullarda etkili bir biçimde değerler eğitimini alabilmelidir. Bu noktada öğretmenlerin değer eğitimsi olarak görevini üstlenmesi önem arz etmektedir. Kişilere değer algılarına yönelik verilen değerler eğitimi yanlış ve sistemsiz yapıldığında bireylerde mutsuzluk ve sorun kaynağı olabildiğini ifade etmektedirler. Günümüzde yanlış inançlar ve davranışların, yanlış düşüncelerin, işlenen suçların kaynağının küçük yaşlardaki yanlış bilgi ve yanlış aktarılan değerler eğitimi olduğu söylenebilir (Yel ve Aladağ ,2009, akt; Aktepe ve Gündüz, 2019). Öğretmene bu noktada düşen görev ise, kişilerin hayatlarının amacını bulmasına, kendi değerlerini oluşturarak yaşam becerileri geliştirmesine yardım etmek ve onu geleceğe bilinçli, değerlerine sahip çıkan bir birey olarak yetiştirmektir.

Dolayısıyla öğretmen adaylarının değer yargılarının ölçülmesi ilerde mesleklerini icra ederken davranış ve tutumları hakkında önemli bilgiler verir. Elde edilen bu veriler yetiştirilen öğretmen adaylarının neye eğilimli olduklarını ortaya koyar. Geleceğin

teminatı öğrencilerin hangi değerlere göre eğitim alacakları, eğitim sürecini oluşturan temel öğelerden biri olarak kabul edilebilir (Sarıcı Bulut, 2012). Bu nedenle öğretmen adaylarının sosyal ve kültürel durumlarının bilinmesi, yani değerler sisteminin ne durumda olduğunun ölçülüp değerlendirilmesi (Brophy ve Good, 1986; Dickinson, 1990; Gozutok, 1995; Varış, 1973, akt: Sarı, 2005).

Sonuçta değer veya değerler ile ilgili fikirler kişilerin hayata bakış açılarını ve davranışlarını etkileyip yön veren ve bu doğrultuda yaşamları süresince amaçlarına, ideallerine ve fikirlerine şekil veren ilkeler ve standartlar olarak kabul edilir (Rokeach, 1973, akt. Bartan, 2018). Bu tez çalışmasında da okul öncesi öğretmen adaylarının değer yargıları üzerine bir analiz yapılarak bu alana bir katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu problemin cümlesi “Okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları değer yönelimleri nasıldır?”

1.2.1. Alt problemler. Bu tez çalışmasında aşağıda listelenen alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin cinsiyetleri ile değer yönelimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Mezun oldukları okul türleri ile değer yönelimleri arasında anlamlı bir fark bir var mıdır?
3. Sınıf düzeyi ile değer yönelimi arasında anlamlı bir fark bir var mıdır?
4. Uzun süre yaşadıkları yer ile değer yönelimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Anne baba eğitim durumları ile değer yönelimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu tezin amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının ne gibi değerlere sahip oldukları ve bunların cinsiyet, mezun oldukları okul türü, sınıf düzeyleri, yaşamlarının çoğunu

geçirdiği yerleşim birimi ve ebeveyn eğitim durumları gibi parametrelere göre mantıklı düzeyde değişip değişmediğini belirlemektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu tez çalışmasında, toplumsal değerlerin eğitime etkisinin önemi üzerinde durulmuştur.

Dökmen (2004)'e göre, insan hayatının önemli bir kısmını toplumsal değerler oluşturur. İnsanın belirgin bir davranışının ve hayattaki amacının diğerlerinden daha iyi olduğu mantıklı ve derin inanç değeri ifade eder. Değerler zaman içerisinde ve farklı toplumlarda değişim gösterebilir. Toplumlar saygının, sevginin, sadakatin, dürüstlüğü, dostluğun ve bunun gibi nice değerlerin sergilenmesini tercih eder. Dolayısıyla bu değerleri sergileyen bireyler toplum için de değerlidir (s,63).

Toplumsal yapıda bazı sosyal ve kültürel bozulmaların sonucu olarak bireyler doğru olmayan ya da kötü olarak tanımlanan davranışlar gösterebilirler. Bu bozulmaların neticesinde sosyal çevrede adalet duygusu olmayan, empati yapamayan ve farklı kültürlerle ve inanışlara tahammül edemeyen bireylerin yetişmesi olağan bir durumdur. Bu ve benzeri gerekçelerle son yıllarda öğrencilere eğitim kurumlarında değerlerin öğretilmesi ve günlük hayata uygulanabilmesi için farklı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu noktada eğitim kurumları son derece önemlidir. Çünkü eğitim kurumlarının toplumun bütün kesimlerine ulaşabilmesi ve değerlerin korunup diğer nesillere ulaşmasını sağlamada tek araçtır. Değerler, hem toplumun kültürel yapısını korur ve gelecek nesilleri meydana getirir hem de verilen eğitimin verimini artırır. Bundan dolayı değer, eğitimin sistemin oldukça önemli bir kısmıdır (Gürhan, 2017, s.12-13).

Yüz yıllar boyunca değer kavramı birçok sosyal araştırma alanının başlıca unsurları arasında yer almıştır. Genel olarak yaşam boyu eğitim süresi boyunca, toplumun maddesel ve maddesel olmayan kültürünün aktarılması gerektiğinden, öğretmen adaylarının eğitiminde bireylere farklı ulusal ve evrensel değerlerin öğretilmesi önemli bir konudur. Türkiye'deki Üniversitelerin web sayfalarında yer alan misyon-vizyon kısmında Cumhuriyetin temel ilkelerine bağlı ulusal ve evrensel birçok değeri kapsayan ifadeler, eğitim süreci boyunca yetiştirilecek öğrencinin tarifini

yapmaktadır. Bu yapılan tarif öğretmen adaylarının hayata atıldıklarında hangi kriterlere göre eğitim öğretim süreçlerini yürüteceklerini tanımlamaktadır. Zira okul, değerlerin aktarımında son derece önemli bir rol üstlenir (Sarıcı Bulut, 2012).

Toplumsal barış, huzur, güven ve refah ortamı değerlerinin farkında olan, onlara sahip çıkan bireylerle mümkün olmaktadır. Eğitim öğretimin aileden sonra ilk basamağı olan, kişilik temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde; okul öncesi öğretmenleri insani ve kültürel değerlere sahip çıkabilecek gelecek nesilleri inşa etmektedir. Dolayısıyla da öğretmen adaylarının bu önemli ve kutsal mesleğe başladıklarında hangi kriterlere göre eğitim öğretim süreçlerini yönlendireceklerini belirlemek bu tez çalışmasının temel amacını yani öğretmen adaylarının sahip oldukları değer tercihlerinin incelenmesini oluşturmaktadır

Öğretmen adaylarının değerleri ile ilgili konuları araştıran çalışmalara bakıldığında okul öncesi öğretmen adaylarının değerler hakkındaki fikirlerini araştıran çalışmaların fazla olmadığı görülmüştür. Ulusal Tez Merkezinde bulunan yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının değer yönelimleri ile ilgili çalışmalara rastlanmamıştır. Bu bakımdan yapılan bu çalışmanın hem okul öncesi öğretmen adaylarının değerler hakkında düşüncelerini ortaya koyması hem de alan yazına, konu ile yapılacak projelere, araştırmalara ve önerilecek ölçme araçlarına katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Sonuç olarak, okul öncesi çağındaki çocukları iyi tanıyan öğretmenlerinin değer konusu hakkındaki görüşlerinin Türkiye’de konu ile ilgili yapılacak diğer çalışmalara destek olması beklenmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı 1,2,3 ve 4. Sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. 2020-2021 Eğitim Öğretim yılı ile sınırlıdır
3. Prof. Shalom Schwartz’ın Portre Değerler Ölçeği ile toplanan verilerle sınırlıdır.

4. Bu tez çalışmasında ortaya çıkan verilerin analizi, kullanılan istatistiksel metotlarla sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu kısımda tez çalışmasının kapsamı ile ilgili literatür taraması yapılarak kuramsal çerçevesi sunulmuştur.

2.1.1. Değer kavramı. Değerler genel olarak, kabul görmüş, istenilen davranışlar için kriter olarak kullanılan olgular, davranışların nedeni olan ve onları yargılamaya yarayan durumlar olarak tanımlanabilir. Değer, kişilerin sosyal yaşama uyum sağlamasını sağlayan ölçütlerdir. Buna göre değerler, bilinçli ve amaçlı davranışın genel kriteri olup buna göre davranış gösteren bir bireyin sosyal olarak kabul edilebilir olgu ve isteklerinin temel dayanağı olarak görülmektedir (Özensel, 2003, akt: Elbir ve Bağcı, 2013).

Aynı zamanda değer; farklı durumlarda farklı anlamlar taşıyan bir kavramdır. “Değmek” kelime kökünden gelen değer karşılık olma, bir şeye verilen kıymet ve bu nedenle hangi ihtiyacı karşıladığına göre değişiklik gösteren nitelik anlamına gelir. Nesnelerin ve olayların insan bakımından önemini belirleyen nitelik olarak bilinen değer, Osmanlıcada; kıymet, İngilizcede; value, Fransızcada; valeur, Almandaca, werth, Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” olarak geçer. Sosyolojik açıdan değer, nesnelerin ve bilinç faaliyetlerinin cemiyet, sınıf ve birey bakımından yüklendikleri önemi tayin eden niteliklerdir (Gündüz, 2005, s.20; Bacanlı, 2011).

Farklı dillerde farklı anlamlar burada bir arada sunulmaya çalışılmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK)’na göre değer kavramı;

“1- Bir şeyin önemini açıklayabilmek için kullanılan soyut ölçüt, bir şeyin niteliksel ya da niceliksel karşılığı, kıymeti;

2. Bir şeyin parasal karşılığı, bedeli, kıymeti, pahası;

3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet.;
4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse;
5. Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey;
6. Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı;
7. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü”

gibi çok farklı şekillerde tanımlanabilmektedir (TDK, 2022). Bundan başka değerler Çağlar (2005) tarafından kişilerin fikir, tavrı ve davranışlarında bir ölçün olarak karşımıza çıkmakta olan kültürel unsurlar şeklinde, Erdem (2003) , belirli olan durumu başkasına tercih etme şeklinde tanımlamış olup; Başaran (1992) ise, değeri, bir nesne, işlem, düşünce ya da olayın değerler kümesi içindeki önemi belirlemekte olan nitelik ve nicelik olarak tanımlamıştır.

Değer, kavramsal olarak: Bireylerin kendilerine, nesne ve topluma karşı sergilemekte oldukları hareketlerin özelliğini belirleyici genel düşünce ve inançlar” şeklinde tanımlanmıştır (Özalp ve Kaymakçı, 2019, s.145).

Değerler farklı disiplinlerde farklı teorik temellerle açıklanmıştır. Bu yüzden değerler çok yönlü incelenebilir. Farklı disiplinlerdeki tanımları ise şöyledir:

Antropoloji bilimi değerleri kültürün özü şeklinde, Felsefe ise idealleri tasvir etmek için kullanır. Sosyoloji değerleri toplumun normatif standartlarını oluşturan temel olarak ifade ederken, Psikoloji bilimi bireylerin tutum ve davranışlarını belirleyen bir kavram olarak tanımlamaktadır (Sağnak, 2004).

Güngör (2000)’e göre, toplumsal olarak kabul görmüş davranışların öne çıkan özellikleri kişilerin ve fikirlerinin değer yargıları olarak da bilinen iyi ve kötü yargılar bakımından incelenmesidir. Değer, içinde bulunulan bir koşulu diğer bir koşula yeğleme olarak da izah edilebilir (Aktay ve Ekşi, 2009). Değerler, davranışların, kişilerin ve hadiselerin seçilmesini veya değişimini yönlendirici standartlardır. Değerler farklı toplumlar, okullar ve de kişiler arasında değişiklik gösterebilmektedirler (Turan ve Aktan, 2008). Değerler, davranışlarımızı yönlendiren, rehberlik eden inançlar, kurallar bütünüdür (Hökelekli, 2010, s.4). Sözel ya da sembolik, bilinçli veya bilinçsiz olarak yapılan tercihlere yol gösteren; kognitif,

duygusal ve davranışsal yargılarımızı ölçmeye yarayan hem bireysel hem toplumsal anlamda sahip olduğumuz inançlar değerlerdir (Yiğit ve Dilmaç, 2011).

Sosyal, toplumsal, kültürel, kısaca insanı merkez alan bütün durumlar bir değere dayanırlar. Bireyin bilinç dünyasında ve vicdanında başlayan ve davranışlarına yön veren bir etki mekanizması olan değerlerin işlevi temel olarak, “bütün beşerî olayların gerçekleşmesinde belirleyici olmaktır” olarak özetlenebilir. (Aydın, 2011).

Değer bir insanın aynası, farklılıkları ve içindeki enerjiyi ortaya koyan bir faktördür. İnsanın geçmişine bıraktığı bir iz, sahip olduğu şeylerin temeli ve var olma nedenine ulaşmayı mümkün kılacak bir köprüdür. Değerler kişinin başlıca temel ve mutlak doktrinleridir. İnanılan var oluş şekli ve insan hayatının önemli bir tarafıdır. İyi ve güvenilir insan olmada, çevresindeki diğer insanlara samimi bir şekilde yer edebilen davranışlar ve karakterler oluşturmada değer faktörü bir hayli baskındır (Çağlayan, 2005, s.91).

Açıklamalar doğrultusunda bakıldığında, değerler kişilerin inanç ve tutumlarını etkilemekte, hayatları boyunca birçok alanda onlara rehber olmakta ve diğer insanlarla olan ilişkilerini tesis etmede son derece önemlidir. Sonuç olarak değerler hakkındaki fikirler kişilerin hayat ve tutumlarını belirleyip yönlendirmektedir. Yaşam boyunca ideallerini ve fikir yapılarını oluşturan ilkeler ve standartlardır.

2.1.2. Değerlerin özellikleri.

Değerlerin toplumun yapısında aldıkları rolün daha iyi kavranması için, sosyal bilimler açısından değerlerin özelliklerini kişi ve toplumsal yönü üzerinde durularak ele alan bilim insanı Fichter (2006, s.167) şu şekilde listelemiştir:

- “Toplumun çoğunluğu benzer değerler üzerinde birleşir ve değerler paylaşılr. Bir şahsın hükmüne göre değişmez.
- Değerler önemsenir ve bireyler bu değerleri, ortak yaşam için temel güven hareketi motive eden arzulanan hedefleri ifade ederler. Belirli eylemleri ve durumları aşarlar. Çoklu değerlerin göreceli önemi eylemi yönlendirirler. Hiyerarşik bir yapıdadırlar. Standart veya kriter olarak görev yaparlar. Huzurun sağlanması ve sosyal ihtiyaçların giderilmesi ile görür.
- Değerlerde coşku söz konusudur; bireyler değerleri için özveride bulunur, mücadele verir ve gerekirse canlarını feda ederler.

- Değerler soyutlanırlar; değerler üzerinde fikir birliği gerektiğinden kavramsal olarak diğer değerli nesnelerden soyutlanabilir. Toplum, varlığını sürdürebilmesi için birçok şeyin yanında değerlere de ihtiyaç duyar. Değerler, toplumun sahip olduğu kültürü diğerlerinden farklı kılarak eşsiz bir duruma ulaştırır. Bu sayede biz ve ötekiler bilincini oluşturmuş olur.
- Değerler toplumsaldır; Kişilerin değer yargıları, içinde bulunduğu sosyal çevre tarafından belirlenebildiği gibi özel yaşamlarındaki tercihlerine göre de iç dünyalarında oluşturabilirler. Değer yargılarından bazıları bütün insanlar tarafından benimsenerek evrenselleşir.
- Değerler sürekliliktir; Yaşama başladığı an itibariyle kişi kendini sosyal bir çevre içinde bulur ve çevresel etkenlerin de katkısıyla kendini tanımaya çabalar. Bunu yaparken çevresel etmenlerin de etkisiyle duydu, düşünce ve tutumları şekillenir. Kişiler içinde bulunduğu sosyal yapıya ait gelenek, görenek, kültür ve değerler gibi mirasları gelecek nesillere taşımakla görevlidir.
- Değerler dil ve sembollerle aktarılır; sosyal yaşamı düzenleyen değerler geçmişten geleceğe aktararak yaşar ve gelişir. Bu aktarımda önemli olan etkenlerden arasında dil ve kültürel semboller de yer alır.
- Değerler değişime açıktır; değişen durumlar ve zamanın şartlarına göre evrilebilir veya yenilenebilirler.”

2.1.3. Değerlerin sınıflandırılması. Değerler, bilimsel araştırma alanı olduğundan itibaren çeşitli yaklaşımlar yapılmış ve birçok bilim insanı bu yaklaşımlara kendi ekolünden katkı sağlamıştır. Bu çalışmada Nelson, Spranger, Rokeach ve Schwartz’ın yaptıkları değer çalışmalarına yer verilmiştir.

2.1.3.1. Nelson değer teorisi. Nelson, değerleri “bireysel değerler”, “grup değerleri” ve “sosyal değerler” olarak üç ana başlık altında inceler. Bireysel değerler; seçim yapabilme, hobiler gibi diğer bireysel seçimlerle ilgilidir (Michaelis, 1988; akt. Yazıcı, 2006, s. 502). Grup değerleri ise; aile, dini ya da siyasi gibi camia içerisinde yer alan üyeler aracılığıyla paylaşılan değerlerdir. Sosyal değerler ise eşitlik, dürüstlük, adalet ve buna benzer değerleri kapsar ve kişinin var olan sosyal yapı içerisinde varlığını sürdürmesini sağlar (Michaelis, 1988, akt. Yazıcı, 2006, s. 502).

Tablo 1.

Nelson Değerler Sınıflaması

Değer Grupları	Açıklama
Bireysel Değerler	Kişisel değerler, tercih yapmada ve satın alınan ürünlerde, hobilerimizde olduğu gibi diğer bireysel önceliklerimizle ilgilidir (Michaelis, 1988:361).
Grup Değerler	Grup değerleri, belirli bir grubun mensuplarının paylaştığı değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir (Naylor ve Diem, 1987: 350).
Sosyal Değerler	Sosyal değerler, adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir ve kişinin var olan sosyal yapı içerisinde kalmasını sağlar (Akbaş, 2004: 19).

Kaynak: (Naylor ve Diem, 1987: 347; Yazıcı, 2006: 501-502).

2.1.3.2. Eduard Spranger değer teorisi. 1928 yılında değerler ile ilgili ilk test Spranger tarafından kullanılmıştır. Spranger sınıflaması bu alanda en sık kullanılan sınıflamadır. Bu sınıflandırma daha sonra yapılan çalışmalara öncülük etmiştir. Spranger, değerleri altı ana grup altında incelemiştir. Bu altı grup bilimsel, estetik, siyasi, ekonomik, dini ve sosyal değerlerdir. Bu gruplandırma Spranger'den sonra Alport ve arkadaşları tarafından bir ölçek haline getirilmiştir (Yazıcı, 2007).

Tablo 2.

Spranger Değerler Sınıflaması

Değer Grupları	Açıklama
Bilimsel Değer	Hakikate, bilgiye, akla ve eleştirel düşünce şekline değer verir. Bilimsel değerlere sahip olan kişi tecrübe eden, eleştirici, rasyonalist ve kültürlüdür. Bilimsel bir birey, hakikati bulmaya, keşfetmeye, gözlemlemeye ve sonuçlandırmaya yatkındır. Hayatın gerçek amacı, bilgiyi derlemek ve yönetmektir.
Ekonomik Değer	Ekonomi ile ilgili araçlar ve amaçlar ile ilgilidir. Faydalı ve kullanışlı olan değerlere önem yükler. Finansal değerlerin hayatta dikkate alınmasını ifade eder. Faydalı olan birey, ekonomik olan şeylere karşı daha ilgili ve zengin olmaya duygusuna eğilimlidir. Teoriden çok uygulanabilirlikle ve estetikten çok pratiklik ile ilgilidir.
Estetik Değer	Tecrübeleri ve öncelikleri içerir. Simetri, düzen ve biçime değer verir. İnsan, hayatı hadiselerin bir karması olarak kabul eder. Sanat toplum için mecburiyettir. Estetik insan, düzen, şekil, uyuma karşı ilgili olup estetiğe önem verir.
Sosyal Değer	Diğer insanları sevmek, yardımcı olmak ve paylaşımcı olmak şarttır. Değerlerin en büyüğü insana olan sevgidir. Birey sevgisini çevresine gösterir. Kibar, sıcak kanlı ve paylaşımcıdır. Nazik ve sempattir. Eğer bir insan sosyal ise diğer insanlarla olan ilişkilerine önem verir.
Politik Değer	Bireyin güçlü, nitelikli, liderlik yönü kuvvetli olması gibi değerler önemlidir. Bireysel güç, tesir ve ün her şeyden daha önemlidir. Güçlü olma politik olan bir birey için çok önemlidir. Politika yapma gibi eylemler güçlü olmayı ve liderlik ruhunu gerektirir. Bireyler çevresini yönetmekten mutlu olur.
Dini Değer	Dünya ve evren ile ilgili genel kanıları meydana getiren değerleri içerir. Evreni tek parça kabul eder ve kendini o parçaya angaje eder. Din için dünyevi hazzardan vazgeçer.

Kaynak: (Yazıcı, 2007: 15-16).

Spranger, tabloda verilen sınıflandırmada bireyleri her sınıf için hâkim olan değere göre belirlemeye yönelmiş ve bireylerin bu altı ana değer sınıfından birinde olabileceğini ifade etmiştir (Güngör, 2000).

Spranger'ın sınıflaması temel alınarak ölçek haline getirilen değer grupları belirli bir çevreye uygulandığında, sanatkâr estetiksel algıları, tıbbiye öğrencilerin bilimsel algıları, din adamlarının dini anlamda algıları, sosyal ve iş yönetimi talebelerinin ise finansal değer algılarının en yüksek puana sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Ünal, 1981, akt. Akbaş, 2004, s.56). Elde edilen sonuçlar sınıflamanın doğruluğunu göstermiştir.

2.1.3.3. Milton Rokeach değer teorisi. Rokeach (1973) değeri; “bireysel veya toplumsal olarak karşıt veya değişik bir hareket tarzı veya hayatın amacına karşı benimsenen, belli davranış şekli veya hayat amacı şeklinde süren inanç” olarak tanımlamıştır. Araç niteliğindeki değerler amaç niteliğindeki değerler ile ilişkilidir ve bununla ilgili tutumlar amaç değerlere ulaşmayı hedefler. Amaç değerler hayatın başlıca gayelerini, araç değerler ise amaçlar için kullanılacak değerleri gösterir (Yazıcı, 2006).

Rokeach'ın metodunda bütün değer gruplarında on sekiz adet alt değer bulunmaktadır.

Tablo 3.

Rokeach Değerler Sınıflaması

Amaç Değerler	Araç Değerler
Aile güvenliği	Bağımsızlık
Barış içinde bir dünya	Bağışlayıcı
Başarılı olma	Cesaretli
Bilgelik	Dürüst
Dini olgunluk	Kültürlü
Eşitlik	Vizyon sahibi
Gerçekler dünyası	Hırslı
Güzellikler dünyası	İtaatkâr
Gerçek Dostluk	Kendini kontrol edebilen
Heyecan verici bir hayat	Kibar
İç huzur	Kendine hâkim
Mutluluk	Basiretli
Kendine saygı	Keyifli
Özgürlük	Sevecen
Rahat bir hayat	Sorumluluk bilinci olan
Sosyal kabul	Temiz
Ulusal Güvenlik	Lütufkar
Zevk	Yaratıcı (Üretici) olma

Kaynak: (Kasap,2019: 38).

Amaç değerler, yaşamın amacına dair genel inançlar olarak tanımlanır. İstenilen, hedeflenen değerleri vurgularlar (özgürlük, sosyal kabul görme, başarı, saygı, barış içinde bir dünya vb.). Araç değerler ise amaç değerleri elde etmek için gerekli olan ise araç değerlerde sayılan çaba, cesaret, hırs vb. gibi davranış biçimleridir (Karaca, 2008, s. 23). Bu değerler bireyin kendisinde var olan kişilik özellikleridir ve amaç değerlere ulaşmasında ve hedeflerini gerçekleştirmesinde bireye yardım etmektedirler.

2.1.3.4. Shalom Schwartz değer teorisi. Değer kavramı ile ilgili çok sayıda çalışması olan ve bu tez çalışmasının temel teorisini oluşturan bir diğer bilim insanı Schwartz (1994) değeri; bireyin ya da başka sosyal oluşumların hayatına yol gösterici öğeler olarak hizmet eden, önemlilikleri değişiklik gösteren haller üzeri istenilen amaçlar olarak ifade etmiştir (Yılmaz, 2008).

Schwartz'a (1992) göre ise değerlerin özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır;

- Değer bir kavram veya inançtır.
- Değerler istenen durumlar, sonuçlar veya tutumlarla ilişkilidir.
- Değerler durumlar üstüdür.
- Değerler davranışları ve durumları yönlendirir.
- Değerlerin önem sıralaması farklıdır.

Değer sınıflandırma konusunda duayen olan bilim insanları içerisinde yer alan Schwartz, değerleri 10 grupta değerlendirmiştir.

Tablo 4.

Schwartz Değerler Sınıflaması

Değer Tipleri	Açıklama	Alt Değerler
Güç	Sosyal durum ve itibar, bireyler ve kaynaklar üzerinde denetleme veya kontrol gücü	Sosyal olarak güçlü, varlıklı, toplumdaki sosyal konumunu sürdürebilmek, bireyler tarafından kabul görmek, otorite sahibi olmak
Başarı	Toplumsal kalıpları esas alan bireysel başarı yönelimi	Başarılı, kabiliyetli, hırslı ve sözü dinlenir biri olmak,
Hazcılık	Haz ve duyguların bireysel olarak ödüllendirilmesi	Haz, hayattan zevk almak ve cinsellik gibi isteklere hevesli olmak
Uyarılım	Heyecan, hayata meydan okuma ve değişiklik arayışı	Yürekli, değişken ve heyecanlı bir yaşam tarzı olmak
Özyönelim	Hür fikirler, eylem tercihi, araştırma ve inceleme	Üretici, meraklı, bağımsız, kendi seçimlerini yapabilme ve öz saygısı olmak
Evrenselcilik	İzanlı, kompleksiz ve anlayışlı olma, insanların ve doğanın iyiliğini gözetme	Açık görüşlü, dürüst olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya istemek, iyi bir dünya, tabiatla haşır neşir olmak, çevreyi korumak, öz uyum
İyilikseverlik	Çevresindeki kişilerin iyiliğini gözetme, geliştirme ve koruma	Lütufkâr, dürüst, affedici, vefalı, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi ve anlamlı bir yaşam
Gelenek	Dinin veya geleneksel kültürün bazı inanç ve fikirlerini benimseme, bağlanma ve saygı duyma	Mütevazı, dine bağlı, hayatın sunduklarıyla yetinmek, geleneklere saygılı olmak, mülayim olmak, dünyevi işlerle ilgilenmemek
Uyma	Toplumsal kural ve isteklere uymama, başka insanları rahatsız etme ya da kırma-yaralama gibi eylemlere yönelik dürtü ve eğilimlerin sınırlandırılması	Nazik olmak, uysal olmak, ebeveynlere değer vermek, öz denetim yapabilmek
Güvenlik	Toplumsal ilişkilerin ve kişinin kendi güvenliği, huzur ve istikrarı	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin korunmasını istemek, temiz olmak, aile güvenliği, paylaşımcı olmak, sağlıklı olmak

Kaynak: (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 61).

Schwartz bu değerleri birey ve toplum düzeyi olmak üzere iki farklı boyutta ele almıştır. Bireysel değerler; bireysel ilgi ve özellikleri ön plana çıkaran başarı, güç, hazcılık, uyarılım ve özyönelim değerleridir. Toplumsal değerler ise birey-toplum etkileşimini ön plana çıkaran güvenlik, uyma, geleneksellik, evrensellik ve iyilikseverlik değerlerinden oluşmaktadır. Özel olarak evrensellik ve güvenlik değerleri, iki amaca da hitap ettiğinden bireysel toplumsal değerler kategorisine girmektedirler (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

2.1.4. Diğer değer sınıflamaları. Hofstede, değerlerin bireyin zihinsel programında bulunduğunu iddia eder. Değerler, derinlik ve doğrultu bakımından davranışların meydana gelmesini sağlar. Doğrultu, değer in iyi mi veya kötü mü olduğunun belirlenmesi, derinlik ise değer in benimsenmesini ifade etmektedir. Bireyin mevcut seçeneklerden birini seçmesi Hofstede'ye göre kişinin zihinsel yapısının ürünüdür (Hofstede, 1980'den akt. Bakan, 2018, s.26).

Hofstede (1980) çalışmalarını Güç Mesafesi, Belirsizlikten Kaçınma, Cinsiyet Algısı ve Bireycilik-Toplumculuk olmak üzere dört ana başlık altında incelemiştir:

- Güç Mesafesi: Toplumsal yaşamdaki eşitsizlikleri ele alır. Buna göre, toplumda grupların bazıları diğer gruplara nispeten daha çok güce hâkim olur ve daha fazla saygındırlar.
- Belirsizlikten Kaçınma: Belirsizlikten uzak durma ve kültürel olguların dayanağı kabul eder.
- Cinsiyet Algısı: Bir toplulukta yaşayan bireylerin arasındaki ilişkinin niteliğinin tercihlerle ilgili olduğunu kabul eder.
- Bireycilik-Toplumculuk: Toplumda bulunan bireylerin toplu yaşam esnasında sergiledikleri hareket ve tavır ile alakalıdır (Hofstede, 2001, akt. Çarıkçı ve Koyuncu, 2010, s.5).

Allport, Vernon ve Lindzey (1960) değerleri, “modelin altı basamaktan oluştuğunu ve bunların kişiden kişiye farklı sonuçlar ortaya koyacağını ve kişinin değişen seviyelerde önemsendiği değerlerin yaşam tarzlarında belirleyici olduğunu” olarak izah etmişlerdir (Allport, 1960’tan akt. Çapoğlu ve Okur, 2015, s.92). Bu değerler:

- Bilimsel Değer: Nesnellığe, bilgiye, kıyaslamaya ve eleştirisel düşünce tarzı önemlidir.
- Ekonomik Değer: Karlı olana önem verirken, ekonomik değerlerin önemini belirtir.
- Estetik Değer: Kişi, yaşamı, yaşanılan durumların bir karışımı olarak benimser. Toplum için sanat önemlidir.
- Sosyal Değer: Başka insanları sevmek ve onlara yardımcı olmak ön plandadır. Birey sevgisini diğer insanlara gösterir.
- Politik Değer: Bireysel güç, tesir, ün gibi kavramlar ön planda yer alır. Enerjinin önemli olduğunu kabul eder.
- Dini Değer: Hayatta din çok önemlidir ve dünyaya ilişkin her şeyden vazgeçer (Allport, 1960’tan akt. Çapoğlu ve Okur, 2015, s.92).

Lynn R. Kahle’ye göre değerler bireysel davranışların anlaşılmasında önemli etkenler olduğunu düşünür. 1983’te değerleri sekiz değerden oluşan gruplara ayırarak izah etmiştir. Bunlar:

- Ait Olma Değeri: Bu değer aile, arkadaşlar ve çevre tarafından önem verilen birisi olma ihtiyacını açıklar.
- Kendine Saygı Duyma Değeri: Kendine güvenen ve başarıları ile gurur duyan birisi olmayı açıklar.
- Güvende Olma Değeri: Olası problemlerden ve zorluklardan sakınarak kendisini güvende hissetmesini sağlar.
- Hayattan Zevk Alma Değeri: Kişinin keyifli ve mutlu bir hayat sürdürmesinin önemli olduğunu açıklar.
- Yakın İlişkiler Kurma Değeri: Kişinin çevresinde sevilen biri olmasını ve tandık ve arkadaşları ile yakın ilişkiler kurmasını açıklar.
- Başkalarından Saygı Duyma Değeri: Bireyin sosyal çevresini oluşturan insanlar tarafından benimsenmesini ve saygı görmesini ifade eder.
- Başarılı Olma Değeri: Bireyin hayatında hedeflediği tüm şeyleri başarabilen birisi olmasını ifade eder.
- Kişisel Gelişim Sağlama Değeri: Bireyin becerilerini en iyi şekilde kullanmasını ve kendisiyle barışık olmasını açıklar (Türel, 2011, s. 21).

Değerler konusunda Türkiye’de de yapılmış farklı sınıflandırma çalışmaları bulunmaktadır. Örneğin; Erol Güngör, Sprancer’in değer sınıflandırmalarını ele alarak bunlara ahlaki değerleri de ilave ederek “Biz araştırmamızda klasik değer sıralamasına sadık kalarak bunlara bir de ahlaki değer boyutunu ekledik” şeklinde ifade eder (Ulusoy ve Dilmaç, 2015, s.25). Güngör’e değerler, ölçme aracını yedi değer sınıfından her birini ikişer ifade ile izah eden yedi basamaktan oluşan bir sınıflandırma ile açıklanır. Bunlar:

- Estetik Değer: Her şeyin ölçülü ve uyumlu olması / Güzelliklerle dolu bir dünya
- Dini Değer: Ahiretin iyi olması düşüncesi/ Günahlardan temizlenmek
- Ahlaki Değer: Yalanın olmadığı hayat / İçsel huzur
- Teorik Değer: Gerçeklerin bilinmesi / Cehaletten temizlenmiş hayat.
- İktisadi Değer: Ekonomik anlamda özgür olmak / Rahat yaşam
- Siyasi Değer: Eşitliğin sağlanması / Özgürlük için çabalamak
- Sosyal Değer: Hakiki dostluk / Kişilere yardım etmek (Güngör: 1998:86)

Dilmaç ve Arıcak (2012) değerleri dokuz ana grupta tanımlar:

- Toplumsal Değerler: Burada alçakgönüllülük, yardımseverlik, saygı, nezaket, şefkat, hoşgörü ön plandadır.
- Kariyer Değerleri: Eğitim, kalite ve kariyer ön plandadır.
- Entelektüel Değerler: Başarı, bilgi, beden ve akıl sağlığı bu değer grubunu oluşturur.
- Maneviyat: Din, iman, ibadet ve manevi huzurun önemi ön plandadır.
- Materyalistik Değerler: Maddi amaç ve araçlar bu değer sınıflamasını meydana getirir. Para, statü ve servet önemli kavramlarıdır.
- İnsan Onuru: İtibar, onur, adalet, namus ve şeref önemli kavramlarıdır.
- Romantik Değerler: Bu sınıflamada ise aşk, haz, zevk, eş ve sevgili gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır.
- Özgürlük: Kültür, bağımsızlık ve emek kavramları önemlidir.
- Fütüvvet: Cesaret ve cömertlik gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır (Dilmaç, Arıcak ve Cesur, 2014, s.1668)

2.1.5. Değer eğitimi ve amacı. Eğitim, sadece bilişsel alan değil bireyin bütün alanlarda gelişmesini amaçlamaktadır. Bu tür bir eğitim, duygusal ve ruhsal kaygılarla birlikte, öğrenci gelişiminde sosyal ve duygusal alanların önemli olduğunu kabul etmektedir. Tüm dünyada okullar, öğrencilerin okulda ve ötesinde başarılı olmalarını sağlayacak akademik olduğu kadar sosyal becerileri de kazanabilecekleri güvenli, düzenli ve etkili öğrenme ortamları yaratma baskısı altındadır. Son yirmi yılda, öğrenci ve öğretmen popülasyonları giderek daha çeşitli hale geldi. Günümüzde okullar, öğrencilerin sosyal ve akademik başarılarını desteklemek için çok sayıda bireysel geçmişe duyarlı pedagojik ortamlar yaratma zorluğuyla karşı karşıyadır. Öğrenciler, ilgili bir sınıf ve okul ortamı tarafından desteklendiklerinde hem sosyal hem de akademik olarak fayda sağlarlar (Noddings, 1992; Tirri ve Husu, 2006, akt.Tirri, 2011,160). Değerler eğitimi, akademik alanlarını ve başarılarını güçlendirmek, çocuklarda olumlu, ahlaklı, toplumun yararının gözetken eğilimler ile yeterliliklerin gelişimini desteklemek için eğitim kurumlarında pedagojiler ve destekleyici yapılar oluşturmak için girişimde bulunma işidir (Berkowitz,2011). Değerler eğitimi, yalnızca ahlaki veya en azından dini bir seçeneği çağrıştırmaktan ziyade, herhangi bir okul

ortamında öğrenmenin ilerlemesi gereken etkili ve vazgeçilmez bir yolu ifade eder (Lovat,2011,160).

Kantar (2014) değer eğitimi bilişsel ve duyuşsal açıdan kendi kişiliğinin ve değerlerin farkında olan olgunlaşmış davranışa sahip nesillerin yetiştirilmesi amacıyla okulda verilen uzun süreli, sistematik eğitim süreci olarak tanımlamaktadır (akt; Temur, 2022, s, 19).

Değerler eğitimi ile bireylerde ahlaki, kültürel, evrensel ve bireysel değerlere duyarlılık geliştirilmesi, değerlerin içselleştirilmesi ve davranış haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Değer eğitimi ile çocuklara nelerin iyi veya kötü olabileceği gibi değerler aktarılacağından dolayı çocukların çevresindeki olumsuz durumlara karşı korunaklı duruma gelmesini sağlamaktadır (Ergün,2021,15). Bireyler arası etkileşimlerde faydalanılacak olan değer, bilgi ve kaideleri hayata akıllı biçimde tatbik etme yeteneği kazandırmakta değer eğitiminin amaçları arasındadır.

Değerler eğitiminin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Olumlu davranış sergileyen kişiler yetiştirmek.
- Kişilerin değişik tarzdaki değerler üzerine düşüncelerini dile getirmelerine fırsat sağlamak.
- Kişinin dikkatini faydalı kültür öğeleri etrafında toplanmasını sağlamak.
- Öğrenilen değerlerin davranışa dönüştürmesini desteklemek.
- Kişinin fikirlerinin en uygun hangi yolla ortaya konulabileceğini sağlamak
- Sosyal ihlallerin engellemesini ve uygun görülmeyen davranışların engellenmesini sağlamak.
- Okul ile aile arasında iş birliği yapılmasını sağlamak ve eğitici uygulamaları desteklemek.
- Kişinin sosyal konumunu belirlemesine aracı olmak. Değerler sosyal dayanışmayı destekler (“İnstitüü”,2021).

2.1.6. Değer eğitimi yaklaşımları. Değer eğitimi alanında değişik değer yaklaşımları bulunmaktadır. Değer eğitimi yaklaşımları konu ile ilgili araştırmalar yapan kişiler tarafından değişik bakış açılarına göre sınıflandırılmıştır. Bu yaklaşımlar:

- Kişinin doğasını ve birey-toplum/çevre arasındaki ilişkilerini tanımlarını,

- Değerin kazanılma evrelerini izah etmelerini,
- Değerlerin kaynak noktası üzerine fikirleri,
- Değerler eğitiminde belirlenen esas ve ileriye yönelik hedefleri,
- Uygulamış oldukları yöntemler, açısından farklılıklar ortaya çıkmakta ve bu farklara göre de sınıflandırmalar yapılmıştır (Meydan,2014, s.96).

2.1.6.1. Telkin (Doğrudan) değer yaklaşımı. Bu yaklaşımda, sosyal ve kültürel açıdan benimsenmiş standartlar ya da davranış nizamları şeklindedir. Değer kazanma, bireyin içinde yaşadığı toplumun, önemli olan bireysel kuralları ve onaylanmış standartları öğrencilere açıklayan yaklaşım şeklinde de düşünülmektedir (Huitt, 2004, akt;Yiğittir ve Kaymakçı,2012,s.50). Öğretmen merkezli olan bu yaklaşım en eski yaklaşımlardandır. Telkin yaklaşımında öğretmen, değer öğretimini değişik yöntem ve tekniklerden faydalanarak yapabilmektedir (Özdaş, 2013, s.54). Öğretmen taklit, oyun, rol yapma gibi yöntemler kullanabilir.

2.1.6.2. Değer açıklama yaklaşımı. Öğrencinin, öğretmeninden etkilenmeden, onun yardımı ve yönlendirmesi olmadan kendi öz benliğini, kendi değerlerini bulabilmesidir (Meydan,2014, s.102). Bireyin kendi duygularının, düşüncelerinin, inançlarının ve değerlerinin farkına varmasını amaçlamaktadır. Kişi kendi değerlerini fark ederek buna göre karar alması ve almış olduğu bu kararı hayatına yansıtmasına yardımcı olunmaktadır (Akbaş,2004). Değer açıklama yaklaşımının amaçları ise şu şekilde sıralanabilir:

- Kişinin kendisi ve başka kişilerin değerlerinin neler olduğu bilincine varmak ve bu değerleri tanımlamasını sağlamak,
- Kişinin kendi değerleri ile ilgili olarak başkalarıyla açıkça ve dürüstçe iletişim kurmalarını sağlamak
- Kişinin duygu, kıymet ve tavırlarının test edilebilmesi amacıyla mantıklı düşünce ve duygusal farkındalığı kullanabilmelerine yardım etmektir (Suparka ve Johnson, 1975, akt; Meydan,2014, s.102).

2.1.6.3. Değer analiz yaklaşımı. Bu yaklaşımda kendilerine sunulmuş olan değerler öğrenciler tarafından kabul edilmez. Kabul görmeyen bu değerler için öğrenciler yeni bir görüş geliştirerek ve bunu yorumlamak için çalışırlar. Karşılıklı iletişimin olduğu ortamda tartışma ve yargılama yapılarak, kuralların geçerliliğini

savunmayı ve tartışmayı öğrenebilmektedirler. Sonuçta kişi sadece kendi bakış açısı değil, empati kurmayı ve durumları başkalarının gözünden de görebilmeyi öğrenmektedirler (Yiğittir ve Kaymakçı,2012, s.51).

2.1.6.4. Değer ahlaki yaklaşımı. Bu yaklaşım, değer eğitimi ile ahlaki gelişim arasında etkileşim sonucunda geliştirilmiştir. Ahlaki ikilemler kurulması ile değerlerin kazandırılabilir düşüncesini temel almaktadır. (Erbaş,2020, akt; Temur,2022, s.26). Değerler eğitimi açısından bakıldığında bu yaklaşımın amacı ahlaki ikilemlerle öğrencilerin, çok yönlü düşüncelere sahip olmalarını yüksek değer bilinci sayesinde kazanmalarını sağlamak, geliştirmesine yardım etmek ve değer yönelimlerinin nedenlerini sorgulamalarına yönlendirmektir (Meydan,2014, s.101). Uygulama sırasında ahlaki ikilemler içeren hikâyeler ile öğrencilerin “neden ve niçin” sorularına dayanarak öğrencilerin muhakeme yapmaları sağlanır. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini ortaya çıkartması ve bunu geliştirmesi amaçlanmaktadır.

2.1.7. Eğitim-değer ilişkisi. Değerleri, ancak bireyler sosyalleşerek öğrenebilir ve benimseyebilir. Eğitim ise sosyalleşmeyi sağlayan en önemli etkidir. Bunun yanı sıra eğitim, kişilere kendi değerlerini yargılama, değerlendirme ve ihtiyaç olduğunda farklı anlamlar yükleme gibi davranışlar da kazandırmaktadır (Karaca, 2008).

Eğitimin, toplumlar için bilgi kazandırmanın yanı sıra, yetenekler, alışkanlıklar ile değerler kazandırma amacından da önemli bir görevi vardır. Eğitimin amaçlarından diğerleri ise yeni değer ortaya çıkarmak, değerler bireylere kazandırılarak sorumlulukların paylaşılması, etrafındaki herkese daha hassas olması, öz yönetim, gelişim ve sonuçta bireylerin toplumsal yaşamdaki ilişkilerini geliştirmelerini sağlamaktır (Ravinger, 2006, akt. Uyanık Balat, 2012, s.5).

Birey yaşamının ileriki dönemlerinde karakterini, vizyonunu, davranışlarının türünü belirleyecek ve onun tanınmasında temel ölçüt olarak görev alacak değerleri yaşamı boyunca öğrenir. Kişinin belirli değerlerin bilincine ulaşması, yeni değerler ortaya koyması, özümsemesi ve benliğine yansıtarak göstermesi eğitimin bir konusudur, dolayısı ile değerler eğitimidir denilebilir (Yeşil ve Aydın, 2007).

Ülkemizdeki eğitim sistemi insanlara; bilgi, beceri ve davranış kazandırmanın yanı sıra onların, düzenli, sıhhatli, gelişimini belli bir noktaya getirmiş benliğe ve mizaca sahip, insancıl davranışları hayatına yansıtmış, iyi bir birey olmalarını görev edinmiştir. Sosyal yaşamı meydana getiren, bireyler arasında bir bağ oluşturan, gelişimi, mutlu ve huzurlu bir ortamı sağlayan, tehlike ve tehditlerden koruyan ahlaki, beşerî, sosyal ve manevi değerleri insanlara aktarmada eğitim en önemli unsurdur. Davranışların insanlara aktarılabilmesi de değerler eğitimi meydana getirmektedir (MEB, 2010).

Ülkelerin eğitim sistemi toplumun içinde bulunduğu yapıdan soyutlanamaz. Eğitimi, toplumun benimsediği değerlerden etkilenmeden uygulamak mümkün görünmemektedir. Eğitimin amaçlarından biri de kişinin yaşadığı toplumun değerlerine ve yaşayış şekillerine uyum sağlamak olmalıdır (Aslan, 2001).

Değerler, neyin iyi olduğunu ve neyin yapılması gerektiğini işaret eder. Davranışların iyi ya da kötü olduğu ise eğitim sayesinde öğrenilir. Yaşam boyu kişinin kendi çabası ve çevrenin etkisiyle meydana gelen değer eğitimi, aile hayatında başlar ve okul hayatı ile devam eder. Eğitim, eğitim verilen nesle, doğru davranış için belli başlı doğru değerleri sunmakla meşgul olur. Değerlerle eğitim arasındaki ilişkiye bakıldığında, günlük yaşamla doğrudan alakalı olması ve insanın hayatla doğrudan ilgili olması ve insanın belirli standartlarda yaşamını sürdürme gayretine destek olması açısından her zaman eğitimin amacı ve konusu olmuştur. Eğitim, kişiyi hem toplumda etkili bir birey yapma süreci hem de sorumluluk sahibi bir yetişkin olarak topluma kazandırma veya bir kariyere hazırlama gayreti olarak düşünülebilir ve değerlerin bu süreçte bir şekilde yer aldığı ve alacağı aşikardır (Aydın, 2017).

Bir toplumun eğitim sisteminin başlangıç noktası, o toplumun önemseydiği aynı zamanda eğitim sistemine de girmiş olan değerler ile başlar. Eğitimin sınırlarını, hedeflerini ve yönünü belirleyen değerlerdir. Belirlenmiş olan bu amaçlar toplumların geleceğine yön verecektir. Hedefler, insanların önemseydiği ve varmayı amaçladığı sonuçlardır. Bu bakımdan toplumların amaçları aynı zamanda o toplumların değerleridir. Dolayısı ile eğitim sistemi bu hedeflere ulaşmak için çaba gösterir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Gerçek anlamda medeni ve modern bir toplum olabilmek için toplumlar kendi değerlerini, yönetime, eğitime, çalışma hayatına ve aile ortamına yansıtmalıdır. Son

nesillerde tükenmeye başlayan değerlerimizi korumak, gelecek nesillere yaşayabilecekleri bir dünya emanet etmek eğitimcilerin ve ailelerin görevlerindendir. Günümüz nesline değerler eğitimiyle bu kazanımları sağlamak en az derslerini öğretmek kadar mühim bir konudur. Değerlerin aktarımı için okullar, pozitif ve sağlıklı bir toplum oluşmasını sağlamak bakımından önemli eğitimsel faaliyettir (Türkiye’de Aile Değerler Araştırması, 2010, s.11).

2.1.8. Öğretmen-değer ilişkisi. Günümüzde kaliteli öğretmen, bulunduğu coğrafyaya göre değişen çeşitli becerilere sahip olmasıyla açıklanmaktadır. Bu konuda birçok bilim insanı gerçekten de kaliteli öğretmenlerin yalnızca yeteneklerle sağlanıp sağlanamayacağını sorgulamaktadırlar. Örnek vermek gerekirse, iyi öğretmen tanımının çok teknik olarak yapılmamasının ve bu becerinin öğretmenin kişiliği ve dürüstlüğünden ortaya çıktığını ifade etmişlerdir (Onatır,2008). Tickle (1999) ise, kişinin kalitesine, değerlerine ve yaşam tarzına, dolayısıyla kişilik ile öğretmenlik arasında olan bağı belirleme ve geliştirmeye dikkat çekmiş, vasıfları empati, merhamet, anlayış, sevgi ve hoşgörü şeklinde açıklamıştır. Kısakürek’de (1985) başarılı bir öğretmeni, öğrencilerine güvenen, samimi, yöneltlen soruları hoşgörü ile karşılayan, derslere önem veren, ciddiyeti olan, öğrencileri ile pozitif bir atmosfer meydana getiren kişi olarak açıklamıştır (Onatır,2008).

Öğretmenler sınıflarında değer öğretimi vermek zorundadırlar. Çünkü öğretmenler sınıfta söyleyerek, yaparak, çalışarak ve tartışarak değerleri ortaya koymuş olmaları gerekir. Bunları yaparken tutumlarıyla öğrencilere rehber olur ve değerlerini yansıtırlar. Bundan dolayı öğrenciler, öğretmenlerinin önemli ve değerli gördüğü şeyleri ve kendilerine ne kadar saygılı olduklarını görmektedirler. Öğretmenler öğrencilerine müfredat bilgilerinin yanı sıra neyin iyi neyin kötü olduğunu hakkında da bilgi vermektedirler. Öğretmen hem müfredat bilgilerini öğretir hem de karakteri ile de örnek olurlar (Akbaş, 2009).

Yılmaz E.’nin “Öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” (2009) adlı makalesinde bahsettiği gibi; Öğretmenlerin bulundukları mevki açısından sahip olunan değerler son derece mühimdir. Öğretmenlerin görevleri hem sınıfta müfredat öğretme hem de bütün okuldaki örnek davranışlarıdır. Bunu yapmak için öğrencilerin sosyal ve kültürel farklılıklarını iyi gözlemleyip,

yönelimlerini göz önünde tutarak en iyi şekilde öğrenmeleri ve kendilerini geliştirmeleri için gayret etmelidir. Ayrıca öğretmen öğrencileri için geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi göstererek rol model olmalıdır. Eğer öğretmen uygulanması beklenen değerlere sahip değilse öğrencilerde var olan değerlerin bile kaybına sebep olabilecek kötü bir örnek olması mümkündür. Öğretmenler değer öğretimini kendi görevlerinin bir kısmı olarak kabul etmeseler bile öğrenciler yine de öğretmenlerinin nasip olduğu değerlerinden kesinlikle etkilenirler (Yazıcı, 2006).

Öğrenciler öğretmenlerini severek, öğretmenin değerlerini de doğru kabul ederler. Yani saygı, sevgi, paylaşım, yardımlaşma ve dostluk gibi değerleri öğretmeninden gören öğrenciler hayatlarında bu davranışları gösterecektir (Yazar ve Erkuş, 2013).

2.1.9. Değerlerin önemi. Değerler, bir toplulukta iyi-kötü, doğru-yanlış istenen yahut istenmeyen şeylerin neler olabileceğini ortaya koyan ortak fikirlerdir. Değerler düzeni ise kişinin ve toplumun açık yahut üstü kapalı olarak benimsediği ahlaki, toplumsal ve ekonomik değerlerdir. Bu sistem yaşanan döneme ya da toplumdan topluma farklılıklar gösterebilmektedir (Budak, 2000).

Hökelekli (2011) çalışmasında değerlerin önemini;

“Dünya insanlık için yaratılmıştır ve dünyada olan her şey insan içindir. Dünya insanlığın çabası, bilgi birikimi, tecrübeleri ve idaresi ile bir düzen içinde var olmaya devam eder. ‘iyi insan’ ve ‘iyi vatandaş’ olmak için gelişim, olgunluk ve aldığı kaliteli eğitim almış olarak kabiliyetini göstermesi gerekir. İnsana temel insani erdemler katacak olan kaliteli bir eğitim süreci olmazsa tek başına güzel işler yapabilmesi zordur. Erdemli bir yaşam sürmek insanın en önemli görevidir. Değerler, insanların davranışlarını yön veren tutumlardır”

olarak bizim toplumuza özel olarak çok güzel bir şekilde ifade etmiştir (Hökelekli, 2011, s.285).

2.1.9.1. Değerlerin toplumsal hayatta önemi. Değerler bir toplumu ayakta tutan en önemli unsurlardan biridir. Toplumlarda meydana gelen bozulmalar ve sosyal çalkantılar değerlere sahip çıkılmadığından ve yeni nesillere aktarılmadığından kaynaklanır (Göz, 2014, s.86). Toplumda insan ilişkilerine rehber olan en önemli unsur olarak tanımlanan değerler aynı zamanda insanlığın temel hak ve hürriyetlerin hayata geçirilmesi ve uygulanmasında önemli rol oynar (Göz, 2014).

Toplum, varlığını devam ettirebilmesi için insanlar arası ilişkilerin olması ihmal edilemez bir gerçektir. Bu ilişki, toplumu meydana getiren insanların ortak ürünü olarak tanımlanabilir. İnsan ilişkilerinin özünde sosyallik vardır. Aynı ortamda yaşamakta olan insanların ilişkilerini değerli yapan, bireylerin ortak değer ve fikirler etrafında uzlaşmasıdır (Aslan, 2001). Çocukların ve genç neslin güçlü bir karakter ve kişilik kazanabilmeleri için ortak değerlerin zarar görmemesi gerekir. Bunun olması durumunda, toplumun ruh sağlığı bozulur, birlik olma ve dayanışma zayıflar. İnsanlar hayatı anlamsız görmeye başlar. Çünkü değerler, tutumlarımıza yön veren prensipler ve genellemelerdir. Değerler sayesinde birey, kendini geliştirme, tek tek olayların üzerinde kalıcı ve geçerli bir davranış gösterme imkanına sahip olur. Eğer değerler zarar görürse ya da eksik öğrenilmişse bireylerin kişilikleri zayıf ve yetersiz kalır, bu sayede yapıcı olmayan ve şiddete yönelimler gösterebilir (Hökelekli, 2011, s.288).

Bir toplumda bireyin üstlendiği rol, değerlerin ifade edildiği ve gösterildiği en temel unsurlardır. Kişiler rolü bu davranışları önem sırasına göre değerlendirir. Bunun yanı sıra, bireyin toplum içinde göstermesi gereken davranışları da değerler bakımından farklılık gösterebilir. Bu durum öncelikle topluma ait olan kültürde bulunan egemen kuruma ve sonrasında ise kişinin yaşına, cinsiyetine ve diğer özelliklerine bağlıdır. Toplum, rolleri toplumsal değer mevkileriyle kuşatırken, kişiler ise davranış biçimlerini bu değer yapılarına göre belirlemelidirler (Özensel, 2003).

Değerler toplum içerisinde anlam kazanır ve bu sayede sosyal uyum sağlanır. Aksi takdirde, toplum bir kaosa sürüklenebilir (Karababa, 2014, s.7).

2.1.9.2. Değerlerin bireysel hayatta önemi. Dünyaya anlam katan, dünyanın var olma nedeni olan insandır (Hökelekli, 2011, s.193). İnsanın kişilik ve karakterini olumlu yönde etkileyen en önemli etken değerlerdir. Bireyler arasında farklılıklar olması toplumsal değerlerinin farklı olmasından kaynaklanır Bir toplumda düzenin var olması o toplumun değerlerine sahip çıkmasıyla ilgilidir (Cüceloğlu, 2011). Değerler kişinin fikir ve hareketlerinde bir kriter olarak karşımıza çıkmakta ve toplum düzenin önemli bir kısmını meydana getirirler (Durmuş,1996; akt. Soyyiğit, 2013). Değerler kişinin, nesnelere, olaylara ve durumlara ilişkin fikirlerini etkilemektedir. İnsanların için değerlerin ne ifade ettiğini bilmeden kişilerin sosyal ilişki kurmaları ve empati yapmaları mümkün değildir. Bundan dolayı değerler, insanın kendisini ve etkileşim

içinde olduğu diğer insanları anlamasını mümkün kılmaktadır (Yapıcı ve Zengin, 2003).

Son olarak bu konu ile ilgili Soyyiğit (2013), Goleman'dan (1998)

“Özbilinç, yaşadığımız duyguların günlük hayatımıza olan etkisini kavrama; karar verirken onları bir yol gösterici olarak kullanabilme; değerlerimiz, becerilerimiz ve amaçlarımızdan emin olmanın verdiği güven; bireysel kapasite ve sınırlarımız ile ilgili duygusal yeterlilikler için gereken temel beceridir. Kişisel güç ve sınırlılıklarımız noktasında gerçekçi bir anlayışa sahip olma gibi duygusal yeterlilikler için özbilinç temel beceridir. Duygularının ve bunların etkisinin farkında olan kişiler değerleri ve hedefleriyle ilgili yol gösterici bir bilince sahiptirler”

şeklinde aktardığı çalışması konuyu özetler niteliktedir (Goleman, 1998, akt. Soyyiğit, 2013, s.12).

2.1.10. Okul Öncesi eğitim. Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre okul öncesi eğitim; yaşları zorunlu eğitim yaşında olmayan çocukların zihinsel, bedensel ve duygusal gelişimlerine katkı sağlamak, doğru alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak, çocukları ilkokula hazır hale getirmek, durumları eşit olmayan aileler ve çocuklarla birlikte yaşama becerisini kazandırmak ve onların Türkçeyi güzel ve etkin konuşmalarını öğretmek gibi amaçları olan eğitim türüdür (Burhan, 2016).

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü (OÖEGM)'ne göre ise okul öncesi eğitim, çocuğun dünyaya gelmesinden, ilkokul birinci sınıfa kadar geçen 0-6 yaş arası sürede ve çocukların gelişimini, dünyaya geldiklerinde etrafında olan toplumun değerlerini benimsemesini hedefleyen, duyguların gelişimini ve algılama becerilerini geliştirerek fikir yürütme becerisi edinmede onlara destek veren ve yaratıcılığını kullanmasına imkân sağlayan; çocuklara toplumsal değerleri kazandıran; kendini özgürce ifade edebilmesine, kendisini kontrol edebilmesine ve hür bir birey olmasına olanak sağlayan planlı bir eğitim sürecidir (OÖEGM, 2006).

İnsan yaşamının temellerinden biri de okul öncesi eğitim döneminde atılır. Bu sürede çocuğun sağlık durumunda ailenin sağlamış olduğu sevgi ve şefkat ortamı da oldukça önemlidir. Çünkü çocuğun bu dönemdeki yaşadığı olaylar ilerde hayata bakış açısını büyük oranda etkileyecektir. Çocuklar bu dönemi tanıyarak iyi bir şekilde faydalanabilirlerse sağlıklı ve mutlu bireyler olabilirler. Eğer çocukların gelişim

özellikleri ve buna göre ihtiyaçlarının neler olduğu bilinirse kişiliğin oturduğu, ailede ve okullarda gerçekleşen eğitim sürecinde sağlıklı ve beklenen davranışları gösteren çocuklar yetiştirilebilir. Bunun yanı sıra çocukların kendi gelişim özelliklerinin, yetenek ve ilgi alanlarının, ihtiyaçlarının farkında olmadıkları, duygu ve düşüncelerini yansıtmada zorlukları yaşadıkları için aile büyükleri ve öğretmenlerin bilinçli ve titiz davranmaları çok önemlidir (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2002, s.14).

Okul öncesi eğitim çocuğun, okula, öğrenmeye ve kişisel yeteneklerine ilişkin geliştireceği davranışları belirleyerek, okul başarısını etkilemesine neden olur. Erken yaşam deneyimi edinen çocuk okula, öğrenmeye ve kendi yetenekleriyle pozitif davranışlar kazanır. Eğer çocuk erken yaş döneminde olumsuz şeyler yaşarsa çocuğun ileriki dönemlerdeki yaşantısını etkileyerek sorunlar yaşamasına sebebiyet verebilir. Bu dönemde olumsuz olaylar yaşayan çocuğun özgüven eksikliği yaşadığı, okul ve sonraki hayatında nispeten daha başarısız ve davranışlarında problem görüldüğü bilinmektedir. Çocuğun sağlıklı olarak büyümesi, gelişmesi ve öğrenmeye istekli durumda olması için, değişik dil etkileşimleri, olumlu anlamda sosyal ve duygusal yaşayışların verildiği ve çocuğun bağımsızlığının destekleneceği uygun ortamın sağlanması gerekmektedir (MEB, 2013).

2.1.11. Okul Öncesi öğretmeni. Okul öncesi eğitim sürecinde çocuk üzerinde etkili olan etkenlerin en önemlisi öğretmenleridir (OÖEGM, 2006). Okul öncesi öğretmeni çocuğun ilk defa ailesinden uzak kaldığı dönemde hayatında yer alan ilk kişilerden biridir, bu nedenle ilk günden itibaren çocuk okulda karşılaştığı her durumda öncelikle öğretmenine başvurur. Çocuk açısından bakıldığında öğretmen ona eğitim veren, karşılaştığı sorunlarla ilgili destek olan ve temel ihtiyaçlarını karşılamasında ona yol gösteren önemli bir kişidir (Oktay, 2002).

Çocuğun ilk yaşları gelişim ve öğrenme bakımından oldukça önemlidir. Temel bilgiler, beceriler ve alışkanlıkların kazandırıldığı bu süreçte eğitim şansa bırakılmayacak kadar önemlidir. Bundan dolayı okul öncesi dönem eğitimi akademik temellere dayalı ve belirli bir düzen kapsamında verilmelidir (Küçükturan 2003, s:9).

Aslan ve Akyol (2006) çalışmasında, bu çocukların öğretmenlerinin davranışlarını taklit etmeye eğilimli olduklarını ve öğretmenlerin onlara karşı tutumlarını onların da davranışlarıyla yansıtmakta olduğunu belirtmiş, böylelikle bu öğretmenlerin iletişim

becerisinin yüksek, çocuklara destek olan ve güven sağlayan bu sayede pozitif bir kişiliğe sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmen aracılığı ile çocuklar değerleri benimser, sever ve kabullenir. Öğretmen saygı, sevgi, dostluk ve paylaşım gibi değerleri çocuklara kendi davranışlarıyla göstermeli, çocuklarda bu rol modeli ileriki yaşamlarında davranışlarına yansıtmalıdır (Korkmaz, 2019).

“Çocuklar bizim geleceğimizdir” genellemesinde, toplumsal değerlerimizin nesiller boyunca aktarılması için çocuk etkeni vurgulanmaktadır. Bu değerler okul öncesi dönemde yerleşir ve bunun için öğretmenlerine büyük görev sorumluluklar düşmektedir (Korkmaz, 2019).

2.1.12. Okul Öncesi dönemde değerlerin önemi. Çocukların temel değerleri kazanımı ailede başlar ve sosyalleşme imkânı buldukları okul ortamı ise bu konuda ikincil derecede etkilidir. Bu dönemdeki değer kazanım süreci okul öncesiyle başlar, ergenlik dönemi süresince devam eder. Bu dönemden sonra değer kazanımı ile ilgili küçük farklılıklar yaşanabilir fakat temel değerler artık oturmuştur (Balaban Dağal ve Uyanık Balat, 2009).

Okul öncesi eğitim dönemi, çocukların kişisel özellikleri ve gelişim seviyelerine göre, uyarıcı bir atmosfer yaratan ve çocukların yaşadıkları sosyal çevrenin özelliklerine ve değerlerine katkıda bulunan eğitim sürecidir (Oğuzkan ve Oral, 1997, akt. Korkmaz Çetin, 2019).

Değerler eğitimi ailede model alarak başlar okuldan ve sosyal çevreden edindikleriyle gelişir. Aile ortamında edinilen değerlerin sonradan değişimi oldukça güçtür. Bundan dolayı, çocuğun kişiliğinde kalıcı izler bırakan erken çocukluk döneminde eğitim son derece önemlidir (Yılmaz, 2010, s.55).

Çocukların iyi bir kişilik geliştirmelerini, sosyal çevreye uyum sağlamalarını, toplumun kültür değerlerini benimsemelerini, ileriki yaşamlarında daha verimli olmalarını sağlayan ve var olan kapasitelerini tam anlamıyla kullanmalarına destek olan okul öncesi eğitim kurumlarıdır (MEB, 2013).

Okul öncesi dönemde çocuk kabul görmek, kendine saygı duyulması, öğrenmek ve hür olmak ve çevresine güvenmek ister. Eğer değerler bu talepler doğrultusunda

öğretilirse fonksiyonel olabilir. Bu yaşta çocuklar bu isteklerin karşılandığını teorik olarak değil yaşama uygulama kavrayabilirler. Dolayısıyla bu dönemde çocuklara iyi örnek olmak gerekir (Çağlar, 2005, s. 309).

Genel olarak eğitim de bilgi, beceri ve değer kazanımı gibi önemli aşamalar okul öncesi eğitiminde hedefleri arasında yer almaktadır. İnsan karakterinin oluşmaya başladığı dönem okul öncesi dönemdir. Kişi ve toplum huzurunun oluşması ve toplum yapısının sürekliliğinin tesis edilmesi için bu süreçte değerler eğitiminin rolü oldukça önemlidir (Ülken, 2011).

Okulda verilen eğitimin başlıca amacı eğitilmiş, bilgi dolu, sorumluluk sahibi, sosyal, pozitif, kişilikli ve topluma faydası olan insanlar yetiştirmektir. Erken çocukluk dönemi, değerler eğitiminin başladığı dönemdir. Eğitim kurumlarının bu dönemde başlıca görevi çocukların sosyal yönünü geliştirmek ve bilimsel becerilere hazır hale getirmektir. Ancak, iyi bir okul öncesi eğitimi bilimsel yeteneklerinin yanı sıra sosyal ve duygusal becerilerin de kazanılması, değerler eğitimi ve toplumsal değerlerin kazanımı amaçlarını da içermelidir (Greenberg vd., 2003, s. 466, akt. Bakan, 2018).

Okul öncesi dönem sırasında çocukta ortaya çıkan bir özellik sonraki yaşamında kendini gösterir. Eğer bu özellik olumsuz ise kişinin gelişimini olumsuz yönde etkilemesi mümkündür. Toplumun huzuru açısından yeni neslin toplumsal değerleri benimsemiş olması gerekir. Bundan dolayı temel insani değerleri kabul etmiş insanlar yetiştirmek toplumun, ailenin, okulun ve öğretmenlerin en önemli görevlerinden biridir (Çukur, 2011).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurtiçi çalışmalar. Aydın, İşlek, Sağlam Aktaş ve Peker (2020) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının Sahip Olduğu ve Okullarda Öğretilmesini İsteddiği Değerlerin İncelenmesi” isimli çalışmada, öğretmen adaylarının sahip oldukları ve okullarda öğretilmesini istedikleri değerlerin belirlenmesi üzerine betimsel tarama modeli kullanarak Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 332 öğretmen adayına uygulamıştır. Bu çalışma sonucunda aday öğretmenlerin ileri seviyede değer algısına haiz oldukları görülmüştür. Bu değerlerin ölçek genelinde cinsiyete göre, güç, başarı, uyarılma, öz

yönelim, evrenselcilik, geleneksellik, uyma ve güvenlik bakımından kabul edilebilir bir fark görülmemiştir. Fakat hedonizm alt boyutunda; kadın öğretmen adaylarının daha yüksek değer algıları olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının okullarda geliştirilmesini bekledikleri değerler bakımından geleneksellik boyutu haricinde diğer boyutlarda anlamlı derecede bir fark olmadığı sonucuna varmışlardır.

Koyuncu (2020), çalışmasında; öğretmenlik bölümü ve spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin değer yönelimlerini yaş, bölüm, cinsiyet ve anne-baba eğitim durumları değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. 2018-2019 eğitim öğretim döneminde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda aktif olarak öğrenim görmekte olan 285 öğrenciden bireysel değerlendirme envanteri ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet ve bölüm değişkenlerinde bireysel değerler yönelimleri alt boyutlarında gruplar arası anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkeni, anne ve baba eğitim durumları değişkenlerinde ise hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Baltacı (2019), “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri” adlı çalışmasında, öğrencilerin en fazla önem verdikleri değer hazcılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buradan hareketle imam-hatip lisesi öğrencilerinin daha çok hazcı davranışlar sergileme eğiliminde olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Kapsamında otorite, söz sahibi olma gibi kavramları olan’’ güç değeri’’ ikinci önem atfedilen değer olurken, dürüst ve affedici olma, yardımseverlik, vefalı, sorumluluk sahibi olma, anlamlı bir hayat ve sevgi kavramlarını içeren iyilikseverlik kategorisine hayatlarında daha az önem verdikleri görülmüştür.

Bartan (2018), Okul öncesi öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi ile ilgili fikirlerinin analizi üzerine yaptığı çalışmada; nitel araştırma metotlarından olan görüşme tekniği ile model olarak olgu bilim modelini uygulamıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmelerle ve görüşme formları doldurularak elde edilmiştir. Çalışma Kütahya ilinde görev yapmakta olan 10 Okul Öncesi Eğitimi öğretmeni ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak; Öğretmenler değer, davranışları şekillendiren tutum ve görüşler olduğunu, kişisel olarak saygı, sevgi, doğruluk ve manevi değerlere öncelik verdiklerini belirtmişlerdir. Değerlerin sınıflandırılması ile ilgili farklı görüşler de ortaya çıkmıştır. Çalışma

kapsamında fikir beyan eden öğretmenler değerler eğitiminin temel amacının kişiliğin bütün yönleriyle gelişimini sağlamak, kişiyi ve toplumu yanlış tutum ve davranışlardan korumak olduğunu dile getirmişlerdir.

Coşkun (2017), çalışmasında; din kültürü ve ahlak bilgisi (DKAB) öğretmen adaylarının değer yargılarını farklı değişkenler kullanarak belirlemiştir. Çalışmanın çerçevesi, 2015–2016 öğretim yılında farklı üniversitelerin ilahiyat ve DKAB bölümlerinde eğitim gören 450 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilere cinsiyete göre bakıldığında değer yönelimlerinin; uyarılım, hedonizm ve başarı değerlerinde kadın öğretmen adaylarının daha farkındalık sahibi olduğunu gözlemlemişlerdir. Değer eğilimleri ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında; güvenlik, gelenek ve evrenselcilik değerleri için üçüncü sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre pozitif yönde farklılık gösterdiğini belirlemişlerdir.

Küçük (2016),’ün “Schwartz’ın ‘değer yönelimleri ölçeği’ ile Türkiye’deki öğrenciler üzerine yapılmış olan bazı araştırma bulgularının değerlendirilmesi” başlıklı çalışmasında, S. H. Schwartz’ın "Değer Yönelimleri Ölçeği" kullanılarak Türkiye’deki öğrencilerin değer yönelimleri üzerine yapılan bazı çalışmaları analiz etmiş ve öğrencilerin değer yönelimleri ile "Cinsiyet", "Öğrenim Türü", "Sınıf Düzeyi" ve "Sosyo-Ekonomik Düzey" gibi nüfus bilimsel özellikler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada, Schwartz ölçeğini kullanarak Türkiye’deki öğrencilerin değer yönelimleri ile ilgili yapılmış 18 makale, 7 yüksek lisans tezi ve 1 doktora tezi olmak üzere toplam 26 çalışmayı analiz etmiştir.

Altun (2015) yaptığı fen lisesi ve imam-hatip lisesi öğrencilerinde değer yönelimi çalışmasında, sınıf değişkeni ile yapılan değerlendirmede güç alt boyutunun diğer sınıflara göre daha yüksek çıktığı, sınıf ilerledikçe davranışlarına yön veren değerler arasında güç alt boyutunun da ilerlediği sonucuna varmıştır.

Baş ve Hamarta (2015) tarafından yapılan çalışmada ise; değerlerin yaşamın anlamı üzerindeki etkisini belirlemesi ve cinsiyete göre değerler değişen ile hayatın anlamının değişip değişmediği değerlendirmişlerdir. Hedef kitle olarak Konya İl Merkezindeki farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan öğrenciler seçilmiştir. Çalışma Grubu 589’u kız 321’i erkek olmak üzere toplam 910 üniversite öğrencisinden meydana gelmektedir. Verilerin elde edilmesinde “Dilmaç ve Arıcak Değerler Ölçeği” ve “Yaşamda Anlam Ölçeği (YAO)” kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken pearson

korelasyon katsayısı, çoklu regresyon analizi ve bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Sonuçlar analiz edildiğinde; değerler ile hayatın anlamı arasında iyi ve kötü yönlü farklı seviyelerde ilişkiler gözlenmiş ve değerlerin, hayatın anlamının önemli bir öngörücüsü olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra cinsiyete göre sadece bir kısım değerler farklılık göstermemektedir.

Keskin ve Sağlam (2014) sınıf öğretmenliği öğrencilerinin insani değerlere sahip olma seviyelerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, dokuz alt boyuttan oluşan 39 maddelik Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 2012- 2013 eğitim öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören 213'ü kadın (%78), 59'u (%22) erkek olmak üzere toplam 272 öğretmen adayına uygulanmıştır. Sonuç olarak cinsiyete göre, insani değerlere sahip olma seviyelerine ait görüşlerinin entelektüel değerler, maneviyat ve özgürlük boyutlarında kadınlar lehine; sınıf düzeyine göre maneviyat boyutunda 2. ve 3. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir şekilde değiştiği gözlenmiştir. Sınıf öğretmeni öğrencilerinin sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarına göre sahip oldukları değerlerin boyutlara göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının okul tipine göre toplumsal değerler ve maneviyat bakımından liseden mezun olanlar lehine anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Arslan ve Tunç (2013), Schwartz'ın Değerler Ölçeğini kullanarak İlahiyat Fakültesi öğrencilerinde değer yönelimlerini ölçmeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Çalışma, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 223 öğrenciye uygulanmış; öğrencilerin bireysel olarak değerleri kategorisinde üst düzey değerler olarak iyilikseverlik, evrenselcilik, güvenlik, öz yönelim; alt düzey değerlerin sıralanması ise en alt düzeyden itibaren hedonizm, uyarılım, uyum olduğu gözlemlenmiştir. Cinsiyete ve sınıf durumuna göre öğrencilerin değer eğilimleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada "cinsiyet" değişkeninin öğrencilerin bazı değer yönelimlerinde anlamlı bir değişken olduğu sonucuna varılmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre uyarılım değer tipine daha fazla yönelmesine karşın, kız öğrenciler erkek öğrencilere evrenselcilik, iyilikseverlik, uyma değer tiplerine daha fazla yöneldikleri görülmüştür. Bu bakımdan ana değer grubunda da erkek öğrencilerden çok kız öğrenciler öz aşkınlık değer grubuna yöneldikleri belirlenmiştir.

Sonuç olarak, cinsiyete bağlı değer yönelimlerinde ortaya çıkan farklılaşmanın erkek ve kız öğrencilerin toplumdaki rollerinin farklılaşması ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Er (2013); sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin değer algıları ile kendilerine duydukları saygı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Buna göre çalışmaya, Ankara ve Aksaray devlet üniversitelerinde eğitim gören 300 öğrenci katılmıştır. Veriler Portre Değerler Ölçeği” ve “Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler ile ilgili algıları ile cinsiyet, yaş, anne eğitim düzeyi, mezun oldukları okul ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Baba eğitim düzeyi ve yaşadığı yerin niteliğine göre ise aynı farklılıklar görülmemiştir. Öğrencilerin kendilerine olan saygılarıyla ilgili algıları yaşları arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Yapıcı, Kutlu ve Bilican (2012) tarafından öğretmen adaylarının değer yönelimleri üzerine yapılan çalışmada ölçme aracı olarak Schwartz Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda İngilizce öğretmenliği hazcılık; din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği evrensellik; fen ve teknoloji öğretmenliği güç, başarı, uyarılım, geleneksellik ve iyilikseverlik değerlerine en çok önem veren bölümler olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyi kademesi arttıkça felsefe grubu öğretmenliğinde başarı, iyilikseverlik, uyma ve güvenlik; resim öğretmenliğinde ise dindarlığa verilen değerde azalma belirlenmiştir. İngilizce öğretmenliğinde başarı, iyilikseverlik, uyma, güvenlik ve dindarlığa verilen önem azalırken, hedonizme verilen önem artmıştır. Din kültürü ve ahlak bilgisi eğitiminde öz yönelim, iyilikseverlik ve uyma değerlerine; sınıf öğretmenliğinde evrenselliğe, bilgisayar öğretmenliğinde öz yönelime verilen değer arttığı görülmüştür.

Oğuz (2012)’un, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin değer ve değerler eğitimi ile ilgili fikirlerini belirlemek üzere yaptığı çalışmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinin beş farklı bölümünde eğitim gören üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmen adaylarından oluşan toplam 434 kişi katılmıştır. Öğrencilere, değerlere ilişkin görüşlerini belirlemek için “Schwartz Değerler Ölçeği” uygulanmıştır. Verilerin analizi neticesinde öğrencilerin en çok evrenselcilik, yardımseverlik ve güvenlik değer türlerine katıldıkları görülmüştür. Değer eğitimi ile ilgili olarak çoğunlukla program, model olma, yaşantılardan yararlanma ve öğrencilere fikirlerini ortaya koyabilecekleri ortamların sağlanması gibi başlıklar karşımıza çıkmaktadır.

2.2.2. Yurtdışı çalışmalar. Rachamalla ve Hans (2022) tarafından yapılan “Öğretmen adaylarında değer yargısı” isimli çalışma amacı, eğitim fakültesi öğretmen adaylarının değerlere ilişkin algı düzeylerini araştırmak ve varsa cinsiyet, yüksekokulların bulunduğu yer ve yüksekokulların niteliğine göre değer algılarındaki farklılıkları ortaya çıkarmaktır. Pencap eyaletinin Mohali İlçesinin kırsal ve kentsel bölgelerinde bulunan öğretmen adayları ile yapılan çalışmanın verilerinin analizinde t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- 1-Öğretmen adaylarının kişisel ve sosyal algılarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.
- 2- Erkek ve kadın öğretmen adayları arasında öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- 3- Kasaba öğretmen adayları komşuluk değerlerinde köyden daha iyidir öğretmen adayları ve köy öğretmen adayları sosyal algıda daha iyidir, değerleri ilçe öğretmen adaylarından daha fazladır.
- 4- Erkek, kadın ve karma yüksekokulların öğretmen adayları arasında kişisel, komşuluk ve toplumsal değerlere ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık yoktur.

Sigurdardottir, Williams ve Einarsdotti (2019) tarafından yapılan ampirik çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin, çocukların okul öncesi dönemde öğrenmeleri için önemli gördükleri değerleri iletip iletmediklerini ve nasıl ilettiklerini bulmayı amaçlamaktadır. Çalışma, Kuzey Avrupa anaokullarında değerler eğitimi üzerine bir İskandinav araştırma projesinin bir parçasıdır. Veriler, okul öncesi öğretmenleri ve çocuklar arasındaki iletişimin yaklaşık 17 saatlik video gözlemlerinden oluşmaktadır. Daha fazla analiz ve derinlemesine tartışma için iki bölüm seçilmiştir. Bakım, saygı ve disiplin, okul öncesi çocuklarla iletişim kurmak için önemli değerler olarak kabul edilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri, mesleki ve kişisel geçmişlerine bağlı olarak bu değerleri iletmek için farklı yaklaşımlar kullanmışlardır. Değerler açıkça değil, dolaylı olarak iletilmiştir. Bu çalışmada değerlerin hem bireysel hem de grup düzeyinde ortaya çıktığı, böylece her öğretmenin kendi değerlerine göre yaşadığı ancak ait olduğu grupların değerlerini de takip ettiği anlaşılmıştır. Ancak bu bulgular, bu durumda kişisel değerlerin profesyonel değerlerin önüne geçtiğini göstermektedir. Bu, meslektaşların değerler eğitimi ile çalışırken karşılıklı anlayış ve profesyonel dil

geliştirmelerinin önemini desteklemektedir bu da öğretmenlerin karşılıklı mesleki değerlerini takip etme olasılıklarının daha yüksek olduğu daha açık değerler eğitimi yol açmaktadır.

Vorkapic ve Pelozo (2017) tarafından yapılan çalışmanın temel amacı, Hırvatistan'daki okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin yaşam doyumu, mutluluk, iyimserlik ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Katılımcılar ve prosedür Araştırma, kişilik özellikleri, yaşam doyumu, mutluluk ve iyimserlik ile ilgili öz değerlendirme ölçeklerini dolduran 103 okul öncesi öğretmeni ve 117 ilkökul öğretmeni örneklemini üzerinde gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, her iki örnekleme de tüm kişilik özelliklerinin yüksek seviyelerini göstermiştir. Yüksek düzeyde yaşam doyumu, mutluluk ve iyimserlikle pozitif olarak ilişkiliydi. Kişilik özellikleri aynı zamanda yaşam doyumu, mutluluk ve iyimserlik ile pozitif olarak ilişkiliydi. Okul öncesi öğretmenlerinde deneyime açıklığın daha yüksek olması dışında, okul öncesi ve ilkökul öğretmenleri arasında yaşam doyumu, mutluluk, iyimserlik veya kişilik özellikleri açısından fark bulunmamıştır. Duygusal istikrar, öğretmenlerin refahının önemli bir yordayıcısıdır. Sonuçların, ilkökul ve okul öncesi seviyelerinde öğretmenlik uygulamasının iyileştirilmesi için önemli etkileri vardır. Bulgular, öğretmenlerin kişilik özelliklerinin ve iyilik hallerinin çocuklarla yaptıkları çalışmaların kalitesi için önemini vurgulamaktadır.

Ülavere ve Veisson (2015) tarafından Swartz Değerler Anketi kullanılarak Estonya'daki yapılan araştırmanın amacı, okul müdürlerinin, öğretmenlerin sahip olduğu değerlerin ana hatlarını sunmaktır. Çalışmaya okul öncesi kurumlarında çocuğu olan ebeveynlerde katılmıştır. 163 müdür, 425 öğretmen ve 390 ebeveynin katıldığı çalışma da mizah, gurur ve yaratıcılık değerleri ön plana çıkmıştır. Öğretmenler “sabır”ı önemli değer olarak görmektedirler. Müdürlerle karşılaştırıldığında, ebeveynler güven ve bağlılığı dikkate almaktadırlar. Çocuk bakımında değerler eğitimi; günlük iletişim ve etkinliklerin, kişisel rol modellerin önemli rol oynadığı sonucu çıkmıştır.

Matthews, Lietz ve Darmawan (2007) yılında uluslararası üniversitedeki öğrencilerin değer yaklaşımlarını inceleyen çalışmalarında; değerlerin, tüm ders alanlarında eğitim dilinin İngilizce olduğu bir Alman üniversitesinde okuyan ağırlıklı olarak Bulgar, Alman ve Rumen öğrencilerden oluşan bir grupta öğrenme yaklaşımlarının istatistiksel

olarak anlamlı öncüleri olduğunu göstermektedir. Değerler, Portre Değerler Anketi (Schwartz ve ark. 2001) ile ölçülmüş ve öğrenme yaklaşımları, Çalışma Süreci Anketi (Biggs, 1987) ile değerlendirilmiştir. Analizin sonuçları, öğrencilerin yeni bir sosyal, kültürel ve eğitim ortamında yüksek öğrenim yapmak için kendi ülkelerinden ayrıldıkları bir durumda değerlerin öğrenme yaklaşımlarıyla ilişkilendirilebileceğini göstermektedir. Değerler ve öğrenme yaklaşımları arasında; kendini büyütmenin başarı öğrenme değişkeniyle bağlantılı olduğu, tutuculuğun yüzeysel öğrenme değişkeniyle ilişkili olduğu, öz yönelimliliğin derin öğrenme değişkeniyle bağlantılı olduğu ve hayırsever değişiklik, öğrenme stratejileri değişkeni ile ilgili olduğunun sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma Öğretmen adaylarının değer tercihlerinin farklı değişkenler açısından belirlemeye yönelik olup tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmiş dönemde ya da şu an devam etmekte olan bir durumu olduğu haliyle tasvir etmeyi amaçlayan araştırma çalışmaları için uygundur (Karasar, 2009). Bu tarama modelinin temel amacı, bir olayın veya verinin özelliklerini, durumu doğru bir şekilde betimlemektir. Betimsel tarama modeli bireylerin davranışlarını, fikirlerini, inanışlarını, demografik özelliklerini bilmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Johnson ve Christensen, 2014, akt; Aslan,2016).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı 1,2,3 ve 4. Sınıfta öğrenim gören 508 öğretmen adayı oluşturmaktadır. (Üniversiteler ADİM Üniversiteleri içerisinde seçilmiştir. ADİM Üniversiteleri, birbirine coğrafi ve kuruluş tarihi olarak yakınlığı olan, ortak sorunlara ortak çözüm arayan üniversiteler tarafından, eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, bilimsel-teknik, sosyal ve kültürel üniversitelerarası etkinliklerde iş birliği ve ortak girişimlerde bulunmak üzere bir araya gelmiştir.19 üniversiteden oluşmaktadır.)

Tablo 5.

Öğretmen Adaylarına Ait Betimsel Veriler

Cinsiyet	N	%		
Kadın	367	72,2		
Erkek	141	27,8		
Mezun Olunan Okul Türü				
Anadolu Lisesi	271	53,3		
Meslek Teknik Lisesi	113	22,2		
Anadolu Öğretmen Lisesi	42	8,3		
İmam Hatip Lisesi	41	8,1		
Genel Lise	22	4,3		
Diğer Liseler	19	3,8		
Sınıf	N	%		
Birinci Sınıf	126	24,8		
İkinci Sınıf	123	24,2		
Üçüncü Sınıf	158	31,1		
Dördüncü Sınıf	101	19,9		
Uzun Süre Yaşadığı				
Büyükşehir	136	26,8		
Şehir	101	24,2		
İlçe	157	30,9		
Kasaba/Köy	114	22,4		
Anne Eğitim Durumu			Baba Eğitim Durumu	
Okur-Yazar değil	70	13,77	16	3,14
İlkokul	244	48,03	186	36,6
Ortaokul	76	14,96	98	19,29
Lise	84	16,53	126	24,80
Fakülte/Yüksekokul	33	6,49	73	14,37
Lisansüstü	1	0,19	9	1,77
TOPLAM	508	100	508	100

Tablo 6.

Öğretmen Adaylarının Üniversitelere Göre Dağılımı

Okuduğu Üniversite	N	%
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	211	41,5
Uşak Üniversitesi	63	14,4
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	61	12
Balıkesir Üniversitesi	61	12
Pamukkale Üniversitesi	58	11,4
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	54	10,6
Toplam	508	100

Tablo 2’de anketi uygulayan öğretmen adaylarının %41,5 (211) Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, %12,4 (63) Uşak Üniversitesi, %12 (61) Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ve Balıkesir Üniversitesi, %11,4 (58) Pamukkale Üniversitesi ve %10,6

(54)'sını Aydın Adnan Menderes Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Şekil 2' de ise katılımcıların %72,2 (367)'si kadın, %27,8 (141) 'nin ise erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları “Schwartz Portre Değerler Ölçeği”

Değer ölçümü için birçok yöntem kullanılmaktadır. Bunlar arasında özellikle sosyal psikoloji yazınında en çok kabul gören iki araçtan biri Rokeach'in (1973) Değer Listesi, diğeri ise Schwartz'ın (1992) Değerler Ölçeği'dir. İlk çalışma değer yönelimlerini 18 araç ve 18 amaç değerini kendi içinde sıralanması yoluyla ölçmektedir. Sonraki çalışmalarda, Schwartz Değer Değerler Ölçeği'nin sınırlılıklarını aşabilmek ve değer yönelimlerini çok daha etkili şekilde ölçebilmek için, Schwartz ve arkadaşları (2001) Portre Değerler Ölçeğini geliştirmişlerdir. Bunlar, iki cümleden oluşan, var sayılan bireylerin amaçlarını ve isteklerini tarif eden ve farklı değer türleri ile ilgili 40 maddelik ölçeğin geliştirilmesi ile oluşturulmuştur. Bunu yaparken, anlaşılabilir halleri 11 yaş düzeyine kadar basitleştirerek oluşturulmuştur. Altı düzeyli bir derecelendirme ölçeğinde yanıtlayıcı kişiler her bir maddede tanımlanan ve bireyin kendilerine ne kadar benzediğini, ilgili alana işaretleyerek belirtmektedirler. Maddeler “bana çok benziyor”dan “bana hiç benzemiyor”a doğru sıralanarak puanlama 6-5-4...-1 şeklindedir.

Demirutku ve Sümer tarafından (2010) Portre Değerler Ölçeğinin Türkçe sürümü yapılmıştır. Bu yapılırken ilk olarak, Ölçeğin İngilizce sürümü yazarlar ve üçüncü bir sosyal psikolog tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu çeviriler karşılaştırma yapılarak üzerinde çalışılmış ve tek bir taslak çeviriye dönüştürülmüştür. Bu taslak, mütercim tercümanlık mezunu iki okutman ve bir klinik psikolog tarafından İngilizce'ye tekrar çevrilmiş ve üç geri çeviri değerlendirilerek ve Schwartz'ın (kişisel iletişim, 11 Aralık 2003) da geribildirimleri ile ölçeğin Türkçe sürümü elde edilmiştir (Demirutku ve Sümer, 2010).

Tablo 7.

Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri ve Tanımları

Değer Tipleri	Açıklama	Alt Değerler	Madde Numarası
Güç	Sosyal durum ve itibar, bireyler ve kaynaklar üzerinde denetleme veya kontrol gücü	Sosyal olarak güçlü, varlıklı, toplumdaki sosyal konumunu sürdürebilmek, bireyler tarafından kabul görmek, otorite sahibi olmak	2,17,39
Başarı	Toplumsal kalıpları esas alan bireysel başarı yönelimi	Başarılı, kabiliyetli, hırslı ve sözü dinlenir biri olmak,	4,13,24,32
Hazcılık	Haz ve duyguların bireysel olarak ödüllendirilmesi	Haz, hayattan zevk almak ve cinsellik gibi isteklere hevesli olmak	10,26,37
Uyarılım	Heyecan, hayata meydan okuma ve değişiklik arayışı	Yürekli, değişken ve heyecanlı bir yaşam tarzı olmak	6,15,30
Özyönelim	Hür fikirler, eylem tercihi, araştırma ve inceleme	Üretici, meraklı, bağımsız, kendi seçimlerini yapabilmek ve öz saygısı olmak	1,11,22,34
Evrenselcilik	İzanlı, kompleksiz ve anlayışlı olma, insanların ve doğanın iyiliğini gözetme	Açık görüşlü, dürüst olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya istemek, iyi bir dünya, tabiatla haşır neşir olmak, çevreyi korumak, öz uyum	3,8,19,23,29,40
İyilikseverlik	Çevresindeki kişilerin iyiliğini gözetme, geliştirme ve koruma	Lütufkâr, dürüst, affedici, vefalı, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi ve anlamlı bir yaşam	12,18,27,33
Gelenek	Dinin veya geleneksel kültürün bazı inanç ve fikirlerini benimseme, bağlanma ve saygı duyma	Mütevazı, dinine bağlı, hayatın sunduklarıyla yetinmek, geleneklere saygılı olmak, mülâyim olmak, dünyevi işlerle ilgilenmemek	9,20,25,38
Uyma	Toplumsal kural ve isteklere uymama, başka insanları rahatsız etme ya da kırma-yaralama gibi eylemlere yönelik dürtü ve eğilimlerin sınırlandırılması	Nazik olmak, uysal olmak, ebeveynlere değer vermek, öz denetim yapabilmek	7,16,28,36
Güvenlik	Toplunun, ilişkilerin ve kişinin kendi güvenliği, huzur ve istikrarı	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin korunmasını istemek, temiz olmak, aile güvenliği, paylaşımcı olmak, sağlıklı olmak	5,14,21,31,35

şeklinde verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Tezin temel amacı kapsamında cevapları aranan alt problemlere yönelik ölçek ile toplanan verilerin gerekli istatistiksel analizleri paket programı aracılığı ile yapılmıştır. Okul Öncesi öğretmen adaylarının değer yönelimlerinin ne düzeyde olduğunu

belirlemek için betimsel istatistikler (frekans, yüzde) kullanılmıştır. Birinci alt problem kapsamında öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre, ikinci alt problemde öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü, üçüncü ve dördüncü alt problem kapsamında öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ve yaşadıkları şehre göre, son olarak ise ebeveynlerinin eğitim durumlarına göre değer tercihlerinin değişim durumları incelenmiştir. Verilerin normallik sonuçlarının tespiti için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır ve normallik varsayımı sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Ölçeğin Normallik Testi Sonuçları

Boyut	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	N	K-S	İstatistik	N	S-W
Başarı	0,104	508	0,000	0,104	508	0,000
Güç	0,102	508	0,000	0,102	508	0,000
Başarı	0,166	508	0,000	0,166	508	0,000
Hazcılık	0,120	508	0,000	0,120	508	0,000
Uyarılım	0,164	508	0,000	0,164	508	0,000
Özyönetim	0,182	508	0,000	0,182	508	0,000
Evrenselcilik	0,132	508	0,000	0,132	508	0,000
İyilikseverlik	0,071	508	0,000	0,071	508	0,000
Geleneksellik	0,158	508	0,000	0,158	508	0,000
+Uyma						
Güvenlik	0,104	508	0,000	0,870	508	0,000

Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri uygulanmıştır. Tablo 8’den de anlaşılacağı üzere her boyutta anlamlılık değeri $p=,000$ olarak çıkmıştır. Ölçekteki normallik sonuçlarına göre ölçeğin normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. ($p<0,05$) Verilerin analizi sonuçlarına göre Non-parametrik testler kullanılmıştır Normal dağılım özelliği göstermeyen verilerde; iki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak için Mann Whitney-U testi, üç veya daha fazla sayıda ki grup ortalamaları arasında farklılığı test amacıyla ise Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır.

Portre değerler ölçeğinin çalışma grubuna uygulandığı sonuçlarla ilgili doğru istatistiksel analizleri yapabilmek için amacıyla öncelikle verilerin güvenilirliği incelenmiştir.

Tablo 9.

Ölçeğin Güvenirlilik Sonuçları

Ölçek	Cronbach's α 0.893	McDonald's ω 0.908	Ortalama	Cronbach's α
Maddeler [Yeni fikirler ve yaratıcı olmak onun için önemlidir. İşleri kendine özgü, orijinal yapmaktan hoşlanır.]			5.22	0.891
Maddeler [Onun için zengin olmak önemlidir. Çok parası ve pahalı şeyleri olsun ister.]			3.36	0.897
Maddeler [Dünyada herkesin eşit muamele görmesinin önemli olduğunu düşünür. Hayatta herkesin eşit fırsata sahip olması gerektiğine inanır.]			5.45	0.891
Maddeler [Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister.]			4.22	0.892
Maddeler [Onun için güvenli bir çevrede yaşamak önemlidir. Güvenliğini tehlikeye sokabilecek her şeyden kaçınır.]			5.26	0.889
Maddeler [Hayatta pek çok farklı şey yapmanın önemli olduğunu düşünür. Her zaman deneyecek yeni şeyler arar.]			5.02	0.889
Maddeler [İnsanların kendilerine söylenenleri yapmaları gerektiğine inanır. İnsanların her zaman, hatta başkaları izlemiyorken bile, kurallara uymaları gerektiğini düşünür.]			4.65	0.892
Maddeler [Kendisinden farklı olan insanları dinlemek onun için önemlidir. Onlarla aynı fikirde olmadığında bile onları anlamak ister.]			5.22	0.890
Maddeler [Sahip olduğundan daha fazlasını istememenin önemli olduğunu düşünür. İnsanların sahip olduklarıyla yetinmeleri gerektiğine inanır.]			4.40	0.892
Maddeler [Eğlenmek için fırsat kollar. Zevk veren şeyleri yapmak onun için önemlidir.]			5.02	0.889
Maddeler [Yaptığı şeyler hakkında kendi başına karar vermek onun için önemlidir. Faaliyetleri seçip planlarken özgür olmaktan hoşlanır.]			5.30	0.890
Maddeler [Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için önemlidir. Onların iyiliği için uğraşmak ister.]			5.40	0.889
Maddeler [Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim bırakmaktan hoşlanır.]			5.10	0.888
Maddeler [Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür.]			5.54	0.890
Maddeler [Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar.]			4.28	0.893
Maddeler [Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeyden kaçınmak ister.]			4.30	0.891
Maddeler [İşin başında olmak ve başkalarına ne yapacaklarını söylemek onun için önemlidir. İnsanların onun söylediklerini yapmalarını ister.]			4.14	0.892
Maddeler [Arkadaşlarına sadık olmak onun için önemlidir. Kendisini ona yakın olan insanlara adanmak ister.]			5.33	0.890
Maddeler [İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreye bakıp güzelleştirmek onun için önemlidir.]			5.59	0.890
Maddeler [Dini inanç onun için önemlidir. Dinin gereklerini yerine getirmek için çok çaba harcar.]			4.50	0.893
Maddeler [Eşyaların düzenli ve temiz olması onun için önemlidir. Ortalığın dağınık ve kirli olmasından hiç hoşlanmaz.]			5.34	0.891
Maddeler [Her şeyle ilgili olmanın önemli olduğunu düşünür. Her şeyi merak etmekten ve anlamaya çalışmaktan hoşlanır.]			5.01	0.890
Maddeler [Dünyadaki tüm insanların uyum içinde yaşaması gerektiğine inanır. Dünyadaki bütün gruplar arasında barışın güçlenmesi onun için önemlidir.]			5.44	0.889
Maddeler [Hırslı olmanın önemli olduğunu düşünür. Ne kadar yetenekli olduğunu görmek ister.]			4.38	0.890
Maddeler [İşleri geleneksel yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve görenekleri devam ettirmek onun için önemlidir.]			3.87	0.892
Maddeler [Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini şımartmaktan hoşlanır.]			4.82	0.890
Maddeler [Bашkalarının ihtiyaçlarına cevap vermek onun için önemlidir. Tanıdıklarına destek olmaya çalışır.]			5.24	0.888
Maddeler [Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkâr olmak önemlidir.]			5.09	0.890
Maddeler [Herkesle, hatta hiç tanımadığı insanlara bile adil muamele yapılmasını ister. Toplumdaki zayıfları korumak onun için önemlidir.]			5.46	0.889
Maddeler [Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir.]			5.22	0.890
Maddeler [Hastalanmaktan kaçınmak için çaba gösterir. Sağlıklı olmak onun için önemlidir.]			5.11	0.890
Maddeler [Hayatta başararak öne geçmek onun için önemlidir. Başkalarından daha iyi olmaya çalışır.]			4.80	0.889
Maddeler [Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır.]			4.50	0.892
Maddeler [Bağımsız olmak onun için önemlidir. Kendi ayakları üzerinde durmak ister.]			5.52	0.889
Maddeler [İstikrarlı bir hükümetin olması onun önemlidir. Sosyal düzenin korunması konusunda endişelenir.]			5.26	0.889

Maddeler [Başkalarına karşı her zaman nazik olmak onun için önemlidir. Başkalarını hiçbir zaman rahatsız veya huzursuz etmemeye çalışır.]	5.42	0.889
Maddeler [Hayattan zevk almayı gerçekten ister. İyi zaman geçirmek onun için çok önemlidir.]	5.44	0.889
Maddeler [Alçakgönüllü ve kibirsiz olmak onun için önemlidir. Dikkati üzerine çekmemeye çalışır.]	5.21	0.890
Maddeler [Her zaman karar veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır.]	4.53	0.891
Maddeler [Doğaya uyum sağlamak ve onla kaynaşmak onun için önemlidir. İnsanların doğayı değiştirmemesi gerektiğine inanır.]	5.48	0.889

Cronbach's α değeri için genel kabul gören yaklaşım $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir. Bazı varsayımların sağlanmadığı durumlarda da kullanılan muadili McDonald's ω için de benzer bir değerlendirme yapılabilir. Yani çalışmanın güvenilirlik seviyesi oldukça yüksektir. Yukarıdaki “madde silme durumunda” ki sonuçlarda da çok çok küçük değişiklikler görüldüğü için hiçbir maddenin çıkarılması önerilmemektedir.

Tablo 10.

Portre Değerler Ölçeği Değerlendirme Puan Aralıkları

Aralık	Değerlendirme
1,00 – 1,83	Bana Hiç Benzemiyor
1,84 – 2,67	Bana Benzemiyor
2,68 – 3,51	Bana Çok Az Benziyor
3,52 – 4,35	Bana Az Benziyor
4,36 – 5,19	Bana Benziyor
5,20 – 6,00	Bana Çok Benziyor

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Tezin bu bölümünde, elde edilen bulgular ve bulgulara göre yapılan yorumlar bulunmaktadır. Bu bulgu ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda verilmiştir.

4.1. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Yönelimleri Ne Düzeydedir?

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları ortalama puanlar Tablo 11’de verilen aralıklara göre değerlendirilmiştir.

Tablo 11.

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Ölçeğine Verdikleri Yanıtların Frekans ve Yüzde Değerleri

	Bana Hiç Benzemiyor		Bana Benzemiyor		Bana Çok Az Benziyor		Bana Az Benziyor		Bana Benziyor		Bana Çok Benziyor		Ortalama
Değer Boyutu/ Ölçek Maddesi	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Özyönelim 1	2	,4	3	,6	16	3,1	54	10,6	218	42,7	217	42,5	5,2235
Özyönelim 11	4	,8	3	,6	22	4,3	54	10,6	150	29,4	277	54,3	5,30
Özyönelim 22	1	,2	7	1,4	31	6,1	99	19,4	179	35,1	193	37,8	5,01
Özyönelim 34	4	,8	7	1,4	11	2,2	35	6,9	96	18,8	357	70	5,51
Güç 2	63	12,4	96	18,8	106	20,8	123	24,1	83	16,3	39	7,6	3,36
Güç 17	36	7,1	46	9,0	64	12,5	135	26,5	124	24,3	105	20,6	4,13
Güç 39	17	3,3	27	5,3	50	9,8	147	28,8	114	22,4	155	30,4	4,52
Başarı 4	26	5,1	43	8,4	75	14,7	128	25,1	124	24,3	114	22,4	4,22
Başarı 13	7	1,4	8	1,6	23	4,5	81	15,9	160	31,4	231	45,3	5,10
Başarı 24	20	3,9	40	7,8	56	11,0	126	24,7	146	28,6	122	23,9	4,38
Başarı 32	10	2,0	24	4,7	31	6,1	110	21,6	152	29,8	183	35,9	4,80
Hazcılık 10	10	2,0	11	2,2	41	8,0	77	15,1	130	25,5	241	47,3	5,01
Hazcılık 26	16	3,1	13	2,5	52	10,2	87	17,1	139	27,3	203	39,8	4,82
Hazcılık 37	3	,6	3	,6	20	3,9	36	7,1	128	25,1	320	62,7	5,43
Uyarılım 6	1	,6	10	2,0	33	6,5	98	18,6	168	32,9	203	39,8	5,01
Uyarılım 15	24	4,7	34	6,7	72	14,1	139	27,3	126	24,7	115	22,5	4,28
Uyarılım 30	5	1,0	12	2,4	31	6,1	59	11,6	113	22,2	290	56,9	5,22
Evrenselcilik 3	5	1,0	6	1,2	16	3,1	40	7,8	101	19,8	342	67,1	5,45
Evrenselcilik 8	6	1,2	4	,8	24	4,7	52	10,2	175	34,3	249	48,8	5,22
Evrenselcilik 19	1	,2	2	,4	5	1,0	34	6,7	113	22,2	355	69,6	5,59

Evrenselcilik 23	1	,2	6	1,2	14	2,7	46	9,0	121	23,7	322	63,1	5,44
Evrenselcilik 29			10	2,0	12	2,4	33	6,5	132	25,9	323	63,3	5,46
Evrenselcilik 40	1	,2	9	1,8	15	2,9	31	6,1	116	22,7	338	66,3	5,48
İyilikseverlik 12	4	,8	7	1,4	10	2,0	46	9,0	135	26,5	308	60,4	5,40
İyilikseverlik 18	3	,6	7	1,4	12	2,4	55	10,8	155	30,4	278	54,5	5,32
İyilikseverlik 27	5	1,0	8	1,6	19	3,7	47	9,2	181	35,5	250	49,0	5,23
İyilikseverlik 33	35	6,9	32	6,3	38	7,5	108	21,2	132	25,9	165	32,4	4,5
Geleneksellik 9	31	6,1	35	6,9	52	10,2	110	21,6	143	28,0	139	27,3	4,40
Geleneksellik 20	20	3,9	24	4,7	44	8,6	138	27,1	163	32,0	121	23,7	4,49
Geleneksellik 25	44	8,6	48	9,4	88	17,3	154	30,2	104	20,4	72	14,1	3,86
Geleneksellik 38	3	,6	16	3,1	21	4,1	63	12,4	135	26,5	272	53,3	5,20
Uyma 7	27	5,3	24	4,7	38	7,5	91	17,8	160	31,4	170	33,3	4,65
Uyma 16	32	6,3	34	6,7	67	13,1	113	22,2	142	27,8	122	23,9	4,30
Uyma 28	9	1,8	8	1,6	27	5,3	70	13,7	164	32,2	232	45,5	5,09
Uyma 36	3	,6	4	,8	14	2,7	40	7,8	143	28	306	60	5,41
Güvenlik 5	6	1,2	7	1,4	21	4,1	54	10,6	147	28,8	275	53,9	5,26
Güvenlik 14	3	,6	3	,6	9	1,8	30	5,9	120	23,5	345	67,9	5,54
Güvenlik 21	2	,4	6	1,2	13	2,5	57	11,2	150	29,4	282	55,3	5,33
Güvenlik 31	5	1,0	10	2,0	29	5,7	74	14,5	153	30,0	239	46,9	5,11
Güvenlik 35	7	1,4	7	1,4	19	3,7	59	11,6	137	26,9	281	55,1	5,26
Ölçek													4,96

Tablo 11’de okul öncesi öğretmen adaylarının Portre Değerler Ölçeğine verdikleri cevapların frekans ve yüzdelik değerleri verilmiştir. Ölçeğin genel ortalaması ($\bar{X}=4,96$) olup, “Bana benziyor” düzeyinde değer yargısına sahip öğretmen adaylarının yüksek düzey değer algısına sahip olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmen adaylarının portre değerlerini belirlemeye yönelik uygulanan ölçeğin bulguları boyutlara göre incelendiğinde, “özyönelim” boyutunda en yüksek değer %95,7 oranında cevaplanan madde 34’tür. “Yeni fikirler bulmak ve yaratıcı olmak onun için önemlidir. İşleri kendine özgü yollarla yapmaktan hoşlanır.” anlaşılabileceği üzere öğretmen adayları için yaratıcılık ön plandadır. Özyönelim boyutunda en az katılım sağlanan madde 11.madde (%1,4) olmuştur. “Yaptığı işler hakkında kendi başına karar vermek onun için önemlidir. Faaliyetlerini seçip planlarken özgür olmaktan hoşlanır”. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının yaratıcılığa ciddi anlamda önem verdiğini göstermektedir.

Güç boyutunun maddeleri incelendiğinde en yüksek benzerlik %91,4 ile 39.madde olmuştur. “Her zaman kararları veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır” olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre öğretmen adayları liderlik vasfına önem verdikleri söylenebilir. En düşük benzerlik ise 2.madde (%31,2); “Çevresindeki

insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların refaha kavuşmasını ister” ifadesi olduğu ortaya çıkmıştır.

Başarı boyutunda ise en yüksek benzerlik %92,6 ile 13.madde olmuştur; “Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim bırakmaktan hoşlanır”. Öğretmen adaylarının %3’lük bir kısmı ise bu fikre katılmamaktadır. Başarı boyutunda en az benzerlik ise %13,5 ile 4.madde olan; “Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister”. Sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının başarıya önem verdikleri görülmektedir.

Hazcılık boyutunda en yüksek benzerlik (%94,9) 37.madde de yer alan “Hayattan zevk almayı çok ister. İyi zaman geçirmek onun için önemlidir.” değer ifadesi olmuştur. En düşük benzerliğin ise 26.madde (%5,6), “Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini “şımartmaktan” hoşlanır”. Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere öğretmen adayları eğlenmeyi ve hayattan zevk almayı istemektedirler.

Uyarılım boyutunda en yüksek değer %97 ile 30.madde dir. “Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir. En düşük katılımın ise %11,4 ile 15.madde olduğu görülmüştür: “Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar”. Öğretmen adayları farklılıklara, yeniliklere açıktır sonucuna ulaşabiliriz.

Evrenselcilik boyutunda “İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreyi korumak onun için önemlidir”. En yüksek benzerlik 19.madde (%98,5) olmuştur. En düşük benzerliğin ise “Kendisinden farklı olan insanları dinlemek onun için önemlidir. Onlarla aynı fikirde olmadığında bile onları anlamak ister” ile madde 8 olduğu görülmüştür. Sonuçlara baktığımızda öğretmen adayları için yaşadıkları çevrenin önemli olduğu, doğayı korumanın insanın görevi olduğu bilincinde olduklarını söyleyebiliriz.

İyilikseverlik boyutunda en yüksek benzerlik % 95,9 yüzdesine sahip olan 12.madde olmuştur. “Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların refaha kavuşmasını ister”. En düşük benzerliğin ise 33.madde (%2,8) olan “Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır”. Olduğu görülmüştür.

Geleneksellik boyutuna baktığımızda ise 38.madde olan “Alçakgönüllü ve kibirsiz olmak onun için önemlidir. Dikkatleri üzerine çekmemeye çalışır”. Değerinin öğretmen adaylarının % 92,2 ile en yüksek benzerliğin olduğu maddedir. En düşük katılımın ise %18 ile 25.madde; “İşleri geleneksel yollarla yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve göreneklerin devam ettirmek onun için önemlidir”. Bu sonuçtan öğretmen adaylarının alçakgönüllülüğe önem verdiği, dikkat üzerine çekmeyi sevmediği gösterişin uzak durduğu sonucuna ulaşılabılır.

Uyma boyutunda %95,8’lik bir oranla 36.maddenin benzerliğin en yüksek olduğu madde olduğu görülmüştür. “Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkâr olmak önemlidir.” En düşük benzerlik ise yine 16.madde olmuştur. “Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeyleri yapmaktan kaçınmak ister”. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının anne-babaya her zaman için değer verdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Güvenlik boyutunda en yüksek benzerlik “Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür”. İle 14.madde (%93,6) olmuştur. En az benzerlikte ise 35.madde; “İstikrarlı bir hükümetin olması onun için önemlidir. Sosyal düzenin korunması konusunda endişelenir”. Olduğu görülmüştür. Sonuca göre öğretmen adayları ülke güvenliğine önem vermektedir, ülkesini sevdiği söylenebilir.

Tablo 12.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Ölçeğine Verdikleri Yanıtların Boyutlara Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Güç Aralık Değerlendirme		
Ölçek Maddesi	f	%
1)Bana Hiç Benzemiyor	11	2.2
2)Bana Benzemiyor	60	11.8
3)Bana Çok Az Benziyor	92	18.0
4)Bana Az Benziyor	174	34.1
5)Bana Benziyor	108	21.2
6)Bana Çok Benziyor	65	12.7

Başarı Aralık Değerlendirme

1)Bana Hiç Benzemiyor	4	0.8
2)Bana Benzemiyor	15	2.9
3)Bana Çok Az Benziyor	57	11.2
4)Bana Az Benziyor	103	20.2
5)Bana Benziyor	158	31.0
6)Bana Çok Benziyor	173	33.9

Hazcılık Aralık Değerlendirme

1)Bana Hiç Benzemiyor	2	0.4
2)Bana Benzemiyor	7	1.4
3)Bana Çok Az Benziyor	18	3.5
4)Bana Az Benziyor	95	18.6
5)Bana Benziyor	102	20.0
6)Bana Çok Benziyor	286	56.1

Uyarılım Aralık Değerlendirme

1)Bana Hiç Benzemiyor	1	0.2
2)Bana Benzemiyor	11	2.2
3)Bana Çok Az Benziyor	20	3.9
4)Bana Az Benziyor	132	25.9
5)Bana Benziyor	149	29.2
6)Bana Çok Benziyor	197	38.6

Özyönelim Aralık Değerlendirme

2)Bana Benzemiyor	1	0.2
3)Bana Çok Az Benziyor	18	1.6
4)Bana Az Benziyor	35	6.9
5)Bana Benziyor	136	26.7
6)Bana Çok Benziyor	330	64.7

Evrenselcilik Aralık Değerlendirme

3)Bana Çok Az Benziyor	8	1.6
4)Bana Az Benziyor	29	5.7
5)Bana Benziyor	116	22.7
6)Bana Çok Benziyor	357	70
İyilikseverlik Aralık Değerlendirme		
2)Bana Benzemiyor	3	0.6
3)Bana Çok Az Benziyor	18	3.5
4)Bana Az Benziyor	55	10.8
5)Bana Benziyor	149	29.2
6)Bana Çok Benziyor	285	55.2
Geleneksellik +Uyma Aralık Değerlendirme		
2)Bana Benzemiyor	7	1.4
3)Bana Çok Az Benziyor	30	5.9
4)Bana Az Benziyor	110	21.6
5)Bana Benziyor	224	43.9
6)Bana Çok Benziyor	139	27.3
Güvenlik Aralık Değerlendirme		
3)Bana Çok Az Benziyor	3	1.6
4)Bana Az Benziyor	24	4.7
5)Bana Benziyor	110	21.6
6)Bana Çok Benziyor	368	72.2

Öğretmen adaylarının portre değerlerini belirlemeye yönelik uygulanan ölçeğin bulguları incelendiğinde, güç boyutunda en yüksek benzerliğin %34,1 “bana az benziyor” olduğu görülmüştür. Güç boyutunda en az katılım gösterilen madde ise %2.2 ile “bana hiç benzemiyor” maddesi olduğu ortaya çıkmıştır.

Başarı boyutunda en yüksek benzerliğin %31,0 “bana benziyor” maddesi olduğu görülürken bu boyutta en az katılımın ise % 0,8 ile “bana hiç benzemiyor” maddesi olduğu gözlemlenmiştir.

Hazcılık boyutunda “bana çok benziyor” maddesi %56,1 ile en yüksek benzerlik iken “bana hiç benzemiyor” %0,4 ile en düşük katılımın olduğu maddedir.

Öğretmen adaylarının uyarılım boyutunda “bana çok benziyor” (%38,6) en yüksek benzerliğin olduğu; “bana hiç benzemiyor” un (%0,2) ise en düşük benzerlik olduğu görülmüştür.

Özyönelim boyutundan en yüksek benzerlik “bana çok benziyor” (%64,7) olurken; en az benzerlik ise “bana benzemiyor” (%0,2) olmuştur.

Evrenselcilik boyutuna bakıldığında %70 ile “bana çok benziyor” maddesinin en yüksek benzerlik gösterdiği; “bana çok az benziyor” maddesinin ise en düşük benzerlik gösterdiği görülmüştür. Öğretmen adayları tarafından “bana hiç benzemiyor ve bana benzemiyor” maddelerini cevaplamadıkları görülmüştür.

İyilikseverlik boyutunda “bana çok benziyor” (%55,9) en yüksek benzerliğin olduğu madde iken; “bana benzemiyor” (%0,6) maddesinin ise en az benzerlik olduğu ortaya çıkmıştır.

Geleneksellik+Uyma boyutunda “bana benziyor” (43,9) en yüksek benzerlik; “bana benzemiyor” (%1,4) en düşük benzerlik maddesi olduğu görülmüştür.

Güvenlik boyutuna bakıldığında %72,2 ile “bana çok benziyor” maddesinin en yüksek benzerlik gösterdiği; “bana çok az benziyor” (%1,6) maddesinin ise en düşük benzerlik gösterdiği görülmüştür. Öğretmen adayları tarafından “bana hiç benzemiyor ve bana benzemiyor” maddelerini cevaplamadıkları görülmüştür.

4.2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Değer Yönelimleri

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin cinsiyet durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney-U testi yapılmış, analiz bulguları ise Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları*

Değerler	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Güç	Kadın	368	245,77	90443,50	22547,500	0,029
	Erkek	140	277,45	38842,50		
	Total	508				
Başarı	Kadın	368	258,89	95272,50	24143,500	0,272
	Erkek	140	242,95	34013,50		
	Total	508				
Hazcılık	Kadın	368	265,42	97675,50	21740,500	0,006
	Erkek	140	225,79	31610,50		
	Total	508				
Uyarılım	Kadın	368	249,53	91827,50	23931,500	0,213
	Erkek	140	267,56	37458,50		
	Total	508				
Özyönelim	Kadın	368	261,25	96141,50	23274,500	0,089
	Erkek	140	236,75	33144,50		
	Total	508				
Evrenselcilik	Kadın	368	270,55	99562,50	19853,500	0,001
	Erkek	140	212,31	29723,50		
	Total	508				
İyilikseverlik	Kadın	368	267,48	98432,00	20984,000	0,001
	Erkek	140	220,39	30854,00		
	Total	508				
Geleneksellik+uy ma	Kadın	368	259,99	95674,50	23741,500	0,171
	Erkek	140	240,08	33611,50		
	Total	508				
Güvenlik	Kadın	368	272,40	100243,00	19173,000	0,000
	Erkek	140	207,45	29043,00		

Total 508

Tablo 13'te yer alan öğretmen adaylarının portre değerlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t testinin sonuçları incelendiğinde; Cinsiyetin değişkeninin Başarı, Hazcılık, Uyarılım, Özyönelim ve Geleneksellik+Uyma alt faktörlerinde ortalama skorda anlamlı bir etkisi yokken ($p>0.05$), diğer alt faktörlerinde ortalama skorda istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür ($p<0.05$)

Bu etki doğrultusunda Güç alt faktöründe ($t[508]=2.176$ $p=0.029<0.05$) erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4.17$) değer yargıları kadın öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.95$) daha yüksekken; Evrenselcilik ($t[508]=-4.459$ $p=<.001$) değer yargıları erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.25$), kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.52$); İyilikseverlik ($t[508]=-3.648$ $p=<.001$) değer yargıları erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4.93$), kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.19$) ve Güvenlik ($t[508]=-5.480$ $p=<.001$) değer yargıları erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.15$), kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.47$) alt faktörlerinde kadınların ortalama skoru erkeklerden yüksek çıkmıştır.

4.3. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Değer Yönelimleri

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin mezun oldukları lise türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış, analiz bulguları ise Tablo 14'te verilmiştir

Tablo 14.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Mezun Oldukları Lise Türü Durumlarına Göre Sonuçları

Değerler	χ^2	sd	p
Güç	6.65	6	0.354
Başarı	2.33	6	0.887
Hazcılık	5.76	6	0.451
Uyarılım	5.28	6	0.508
Özyönelim	7.38	6	0.287
Evrenselcilik	6.73	6	0.347
İyilikseverlik	10.44	6	0.107
Geleneksellik +Uyma	20.78	6	0.002

Güvenlik	16.07	6	0.013
----------	-------	---	-------

Geleneksellik+Uyma ve Güvenlik faktörlerinde gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Hangi grupların farklı olduğu ilgili faktör için yapılan ikili karşılaştırma testleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Tablo 15.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Mezun Oldukları Lise Türü Durumlarına Göre İkili Karşılaştırma-Geleneksellik+Uyma Alt Boyutu

Lise Türü	Lise Türü	W	p
Anadolu Lisesi	Anadolu Öğretmen Lisesi	-2.7598	0.446
Anadolu Lisesi	Açık öğretim lisesi	-1.4452	0.949
Anadolu Lisesi	Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	3.4334	0.187
Anadolu Lisesi	Genel Lise	0.0407	1.000
Anadolu Lisesi	Meslek Teknik Lisesi	3.9438	0.078
Anadolu Lisesi	İmam Hatip Lisesi	1.4723	0.945
Anadolu Öğretmen Lisesi	Açık öğretim lisesi	-0.1729	1.000
Anadolu Öğretmen Lisesi	Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	4.1383	0.053
Anadolu Öğretmen Lisesi	Genel Lise	1.3797	0.959
Anadolu Öğretmen Lisesi	Meslek Teknik Lisesi	4.7436	0.014
Anadolu Öğretmen Lisesi	İmam Hatip Lisesi	3.1500	0.281
Açık öğretim lisesi	Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	3.3613	0.209
Açık öğretim lisesi	Genel Lise	0.8814	0.996
Açık öğretim lisesi	Meslek Teknik Lisesi	2.3267	0.653
Açık öğretim lisesi	İmam Hatip Lisesi	2.1024	0.753
Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	Genel Lise	-2.4444	0.597
Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	Meslek Teknik Lisesi	-2.2071	0.708
Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	İmam Hatip Lisesi	-2.5711	0.536
Genel Lise	Meslek Teknik Lisesi	1.5771	0.924
Genel Lise	İmam Hatip Lisesi	0.5971	1.000
Meslek Teknik Lisesi	İmam Hatip Lisesi	-1.1744	0.982

Geleneksellik+Uyma boyutunda öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türünde ikili karşılaştırma yapıldığı zaman Anadolu Öğretmen Lisesi ve Meslek Teknik Lise arasında anlamlı fark bulunmuştur. (W=4.7436 p=0.014)

Tablo 16.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Mezun Oldukları Lise Türü Durumlarına Göre İkili Karşılaştırma-Güvenlik Alt Boyutu

Lise Türü	Lise Türü	W	p
Anadolu Lisesi	Anadolu Öğretmen Lisesi	-0.4307	1.000
Anadolu Lisesi	Açık öğretim lisesi	0.7708	0.998
Anadolu Lisesi	Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	0.0136	1.000
Anadolu Lisesi	Genel Lise	-1.1487	0.984
Anadolu Lisesi	Meslek Teknik Lisesi	4.1694	0.050
Anadolu Lisesi	İmam Hatip Lisesi	-2.3491	0.642
Anadolu Öğretmen Lisesi	Açık öğretim lisesi	0.8068	0.998
Anadolu Öğretmen Lisesi	Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	0.0599	1.000
Anadolu Öğretmen Lisesi	Genel Lise	-0.6353	0.999
Anadolu Öğretmen Lisesi	Meslek Teknik Lisesi	2.7841	0.435

Anadolu Öğretmen Lisesi	İmam Hatip Lisesi	-1.4036	0.956
Açık öğretim lisesi	Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	-0.8325	0.997
Açık öğretim lisesi	Genel Lise	-1.1534	0.984
Açık öğretim lisesi	Meslek Teknik Lisesi	0.3539	1.000
Açık öğretim lisesi	İmam Hatip Lisesi	-1.8457	0.850
Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	Genel Lise	-0.6104	1.000
Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	Meslek Teknik Lisesi	1.3826	0.959
Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	İmam Hatip Lisesi	-1.1719	0.982
Genel Lise	Meslek Teknik Lisesi	2.8366	0.411
Genel Lise	İmam Hatip Lisesi	-0.2427	1.000
Meslek Teknik Lisesi	İmam Hatip Lisesi	-5.1562	0.005

Güvenlik boyutunda öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türünde ikili karşılaştırma yapıldığı zaman Anadolu Lisesi ve Meslek Teknik Lise arasında ($W=4.1694$ $p=0.050$) ve Meslek Teknik Lise ile İmam Hatip Lisesi arasında anlamlı fark bulunmuştur. ($W=-5,1562$ $p=0,005$)

4.4. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Değişkenine Göre Değer Yönelimleri

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış, analiz bulguları ise Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Değerler	χ^2	sd	p
Güç	5.198	3	0.158
Başarı	0.768	3	0.857
Hazcılık	3.744	3	0.290
Uyarılım	6.529	3	0.089
Özyönetim	8.719	3	0.033
Evrenselcilik	14.824	3	0.002
İyilikseverlik	14.727	3	0.002
Geleneksellik +Uyma	21.574	3	< .001
Güvenlik	14.951	3	0.002

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre Kruskal-Wallis testi sonucunda, güç boyutunda [$\chi^2(sd=3,)$ 5.198, $p = 0.158 > .05$], başarı boyutunda [$\chi^2(sd=3,)$ 0.768, $p = 0.857 > .05$], hazcılık boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 3.744, $p = 0.290 > .05$], uyarılım boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 6.529, $p = 0.089 > .05$] anlamlı farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak Özyönelim boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 8.719, $p = 0.033$], evrenselcilik boyutunda [$\chi^2(sd=3)$, 14.824, $p = 0.002$], iyilikseverlik [$\chi^2(sd=3)$

, 14.727, $p = 0.002$], geleneksellik+uyuma boyutunda [$\chi^2(sd=3) 21.574$, $p = < .001$], güvenlik boyutunda [$\chi^2(sd=3) 14.951$, 0.002] anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Dwass-Steel-Critchlow-Fligner testi ile ikili karşılaştırmaları yapılmıştır.

Tablo 18.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Özyönelim Alt Boyutu

Sınıf	Sınıf	W	p
1	2	1.646	0.650
1	3	4.052	0.022
1	4	1.093	0.867
2	3	2.489	0.293
2	4	-0.319	0.996
3	4	-2.412	0.321

Tablo 19.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Evrenselcilik Alt Boyutu

Sınıf	Sınıf	W	p
1	2	3.269	0.095
1	3	4.317	0.012
1	4	0.120	1.000
2	3	1.022	0.888
2	4	-3.222	0.103
3	4	-4.172	0.017

Tablo 20.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-İyilikseverlik Alt Boyutu

Sınıf	Sınıf	W	p
1	2	2.67	0.233
1	3	3.70	0.044
1	4	-1.09	0.867
2	3	1.09	0.869
2	4	-3.79	0.037
3	4	-4.60	0.006

Tablo 21.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Geleneksellik+Uyma Alt Boyutu

Sınıf	Sınıf	W	p
1	2	4.118	0.019
1	3	4.344	0.011
1	4	-0.759	0.950
2	3	-0.234	0.998
2	4	-4.844	0.003
3	4	-5.166	0.001

Tablo 22.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Sınıf Düzeylerine Göre İkili Karşılaştırma-Güvenlik Alt Boyutu

Sınıf	Sınıf	W	p
1	2	2.182	0.412
1	3	3.908	0.029
1	4	-0.973	0.902
2	3	1.755	0.601
2	4	-3.139	0.118
3	4	-4.965	0.003

İkili karşılaştırma testi sonucunda Özyönelim boyutunda 1 ve 3. sınıf arasında ($W=4.052$ $p=0.022<0.05$); Evrenselcilik boyutunda 1 ve 3. ($W=4,317$ $p=0,012<0.05$) ile 3 ve 4.sınıflar ($W=4.317$ $p=0.017<0.05$); İyilikseverlik boyutunda 1 ve 3. ($W=3,70$ $p=0,0442<0.05$), 2 ve 4.sınıflar ($W=-3,79$ $p=0.037<0.05$), 3 ve 4.sınıflar ($W=-4,60$ $p=0.006<0.05$); Geleneksellik+Uyma boyutunda 1 ve 2. ($W=4,118$ $p=0,019<0.05$), 1 ve 3.sınıflar ($W=4,344$ $p=0.011<0.05$), 2 ve 4.sınıflar ($W=-4,844$ $p=0.003<0.05$), 3 ve 4.sınıflar ($W=-5,166$ $p=0.001<0.05$) ; Güvenlik boyutunda ise 1 ve 3. ($W=3,908$ $p=0,029<0.05$), 3 ve 4.sınıflar ($W=-4,965$ $p=0.003<0.05$) anlamlı fark bulunmuştur.

4.5. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre Değer Yönelimleri

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin uzun süre yaşadıkları yere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış, analiz bulguları ise Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre Kruskal -Wallis Testi Sonuçları

Değerler	χ^2	sd	p
Güç	1.821	3	0.610
Başarı	0.842	3	0.839
Hazcılık	4.300	3	0.231
Uyarılım	8.103	3	0.044
Özyönelim	8.262	3	0.041
Evrenselcilik	1.941	3	0.585
İyilikseverlik	4.511	3	0.211
Geleneksellik +Uyma	2.614	3	0.455
Güvenlik	0.506	3	0.918

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin uzun süre yaşadıkları yere göre Kruskal-Wallis testi sonucunda, güç boyutunda [$\chi^2(sd=3,)$ 1,821, $p = 0.610 > .05$], başarı boyutunda [$\chi^2(sd=3,)$ 0.842, $p = 0.839 > .05$], hazcılık boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 4.300, $p = 0.231 > .05$], evrenselcilik boyutunda [$\chi^2(sd=3)$, 1.941, $p = 0.585 > 0.05$], iyilikseverlik [$\chi^2(sd=3)$, 4.511, $p = 0.211$], geleneksellik+uyma boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 2.614, $p = 0.455$], güvenlik boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 0.506, $p = 0.918$] anlamlı farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak uyarılım boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 8.103, $p = 0.044$], Özyönelim boyutunda [$\chi^2(sd=3)$ 8.262, $p = 0.041$] anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Dwass-Steel-Critchlow-Fligner testi ile ikili karşılaştırmaları yapılmıştır.

Tablo 24.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre İkili Karşılaştırma-Uyarılım Alt Boyutu

Yaşanılan Yer	Yaşanılan Yer	W	p
Büyükşehir	Kasaba/Köy	-2.399	0.326
Büyükşehir	İlçe	-2.299	0.364
Büyükşehir	Şehir	-4.013	0.024
Kasaba/Köy	İlçe	0.145	1.000
Kasaba/Köy	Şehir	-1.693	0.629
İlçe	Şehir	-1.787	0.586

Tablo 25.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre İkili Karşılaştırma-Özyönetim Alt Boyutu

Yaşanılan Yer	Yaşanılan Yer	W	p
Büyükşehir	Kasaba/Köy	-2.172	0.416
Büyükşehir	İlçe	-3.295	0.091
Büyükşehir	Şehir	-3.760	0.039

Kasaba/Köy	İlçe	-0.505	0.984
Kasaba/Köy	Şehir	-1.327	0.784
İlçe	Şehir	-1.012	0.891

Uyarılım boyutunda büyükşehir ve şehir ($W=-4,013$ $p=0.024$); Özyönelim boyutunda ise büyükşehir ve şehir ($W=-3.760$ $p=0.039$) arasında anlamlı fark bulunmuştur.

4.6.Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumuna Göre Değer Yönelimleri

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış, analiz bulguları ise Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Değerler	χ^2	sd	p
Güç	8.92	5	0.112
Başarı	2.97	5	0.704
Hazcılık	8.47	5	0.132
Uyarılım	9.14	5	0.104
Özyönelim	8.88	5	0.114
Evrenselcilik	6.49	5	0.262
İyilikseverlik	3.49	5	0.624
Geleneksellik +Uyma	6.94	5	0.225
Güvenlik	9.57	5	0.088

Tablo 26’dan anlaşılabacağı gibi, portre değerler ölçeğinin annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonucunda Anne eğitim değişkeninin hiçbir alt faktör skoruna etkisinin olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

4.7.Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumuna Göre Değer Yönelimleri

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış, analiz bulguları ise Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Sonuçlar

Değerler	F	df1	df2	p
Güvenlik	2.601	5	504	0.025
Geleneksellik +Uyma	2.807	5	504	0.016
İyilikseverlik	1.700	5	504	0.133
Evrenselcilik	1.275	5	504	0.273
Özyönelim	1.269	5	504	0.276
Uyarılım	0.626	5	504	0.680
Hazcılık	6.137	5	504	< .001
Başarı	2.311	5	504	0.043
Güç	2.178	5	504	0.055

Portre değerler ölçeğinin babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre; baba eğitim değişkeninin Başarı ($F=2.311; p=0.043$), Hazcılık ($F=6.137; p=<.001$), Geleneksellik+Uyma ($F=2.807; p=0.016$) ve Güvenlik ($F=2.601; p=0.025$) alt faktörlerinde ortalama skorda anlamlı bir etkisi olduğu ($p<0.05$), İyilikseverlik ($F=1.700; p= 0.133$), Evrenselcilik ($F=1.275; p= 0.273$), Özyönelim ($F= 1.269; p=0.276$), Uyarılım ($F= 0.626; p= 0.680$) ve Güç ($F= 2.178; p= 0.055$) faktörlerinde ortalama skorda istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla Tukey Post-Hoc Testi kullanılmıştır.

Tablo 28.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Başarı Alt Boyutu

	Okur-Yazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Fakülte/Yüksekokul	Lisansüstü
Okur-Yazar değil	—	-0.00877	-0.199	-0.351	-0.2334	-0.3750
İlkokul	—	1.000	0.966	0.687	0.938	0.929
Ortaokul	—	—	-0.190	-0.342	-0.2247	-0.3662
	—	—	0.629	0.021	0.524	0.870
	—	—	—	-0.152	-0.0345	-0.1760
	—	—	—	0.855	1.000	0.995

Lise	—	0.1174	-0.0242
	—	0.959	1.000
Fakülte/Yüksekokul	—	—	-0.1416
	—	—	0.998
Lisansüstü	—	—	—

Başarı alt faktöründe yalnızca Lise ve İlkokul grupları arasında fark bulunmuştur (ortalama fark =-0.342; p= 0.021) Lise düzeyinde eğitim ilkokul düzeyinden daha yüksektir.

Tablo 29.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Hazcılık Alt Boyutu

	Okur-Yazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Fakülte/Yüksekokul	Lisansüstü
Okur-Yazar değil	—	-0.354	-0.4222	-0.696	-0.800	-1.093
	—	0.576	0.429	0.021	0.008	0.029
İlkokul	—	—	-0.0682	-0.342	-0.446	-0.739
	—	—	0.991	0.009	0.003	0.137
Ortaokul	—	—	—	-0.273	-0.378	-0.670
	—	—	—	0.210	0.072	0.248
Lise	—	—	—	—	-0.105	-0.397
	—	—	—	—	0.965	0.779
Fakülte/Yüksekokul	—	—	—	—	—	-0.292
	—	—	—	—	—	0.935
Lisansüstü	—	—	—	—	—	—

Hazcılık alt faktöründe babası Lise, Fakülte/Yüksekokul, Lisansüstü eğitim seviyesindeki grupların ortalamalarının Okur- yazar olmayan ve İlkokul gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Lise ve okur-yazar olmayan gruplar arasında (ortalama fark=0.696; p=0.021), Fakülte/Yüksekokul ve okur-yazar olmayan gruplar arasında (ortalama fark =-0.800; p=0.008), Lisansüstü ve okur-yazar gruplar arasında (ortalama fark =1.093; p=0.029); Lise ve ilkokul gruplar arasında (ortalama fark =-0.342; p=0.009), Fakülte/Yüksekokul ilkokul gruplar arasında (ortalama fark =-0,446; p=0.003) şeklinde bulunmuştur.

Tablo 30.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Geleneksellik+Uyma Alt Boyutu

		Okur-Yazar Değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Fakülte/Yüksekokul	Lisansüstü
Okur-Yazar Değil	Ortalama fark	—	-0.356	-0.186	-0.1216	-0.0878	-0.3819
	p-değeri	—	0.339	0.917	0.985	0.997	0.784
İlkokul	Ortalama fark	—	—	0.169	0.2342	0.2680	-0.0262
	p-değeri	—	—	0.444	0.049	0.075	1.000
Ortaokul	Ortalama fark	—	—	—	0.0649	0.0986	-0.1955
	p-değeri	—	—	—	0.986	0.954	0.971
Lise	Ortalama fark	—	—	—	—	0.0337	-0.2604
	p-değeri	—	—	—	—	1.000	0.900
Fakülte/Yüksekokul	Ortalama fark	—	—	—	—	—	-0.2941
	p-değeri	—	—	—	—	—	0.856
Lisansüstü	Ortalama fark	—	—	—	—	—	—
	p-değeri	—	—	—	—	—	—

Geleneksellik+Uyma alt faktöründe yalnızca Lise ve İlkokul grupları arasında fark bulunmuştur (ortalama fark =0.2342; p=0.049). Lise ortalamasının ilkokul ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 31.

Öğretmen Adaylarının Portre Değerlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İkili Karşılaştırma-Güvenlik Alt Boyutu

		Okur-Yazar Değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Fakülte/Yüksekokul	Lisansüstü
Okur-Yazar Değil	Ortalama fark	—	-0.464	-0.4240	-	-0.5352	-0.711
	p-değeri	—	0.027	0.082	0.4499	0.012	0.053
İlkokul	Ortalama fark	—	—	0.0395	0.0136	-0.0717	-0.248
	p-değeri	—	—	0.996	1.000	0.958	0.844
Ortaokul	Ortalama fark	—	—	—	-	-0.1112	-0.287
	p-değeri	—	—	—	0.0259	0.860	0.763
Lise	Ortalama fark	—	—	—	—	-0.0853	-0.261
	p-değeri	—	—	—	—	0.932	0.818
Fakülte/Yüksekokul	Ortalama fark	—	—	—	—	—	-0.176
	p-değeri	—	—	—	—	—	0.965
Lisansüstü	Ortalama fark	—	—	—	—	—	—
	p-değeri	—	—	—	—	—	—

Güvenlik alt faktöründe babası İlkokul, Lise ve Fakülte/Yüksekokul eğitim seviyesindeki grupların ortalamalarının okur- yazar olmayan grubuna göre daha yüksek olduğu görülmüştür. İlkokul ve Okur- yazar olmayan arasında (ortalama fark =0.464; $p=0.027$), Lise ve okur-yazar olmayan gruplar arasında (ortalama fark =-0.4499; $p=0.042$), Fakülte/Yüksekokul ve okur-yazar gruplar arasında (ortalama fark =-0.5352; $p=0.012$); şeklinde bulunmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Tezin bu kısmında elde edilen sonuçlar ve bunlar ışığında verilen öneriler bulunmaktadır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya Okul Öncesi Öğretmenliğinde okumakta olan 367'si kadın 141'i erkek olmak üzere toplam 508 öğretmen adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarının; Portre Değerler Ölçeği maddelerine vermiş oldukları yanıtların yüzde ve frekans değerleri incelendiğinde uygulanan ölçeğin ortalaması $\bar{X}=4,96$ ile 'Bana Benziyor' seviyesinde olduğu görülmüştür. Bu durum, öğretmen adaylarının değerlere kazanım sağladıkları söylenebilir.

Portre değerleri için uygulanan ölçek sonuçlarına bakıldığında, güç boyutunda 174 öğrencinin "bana az benziyor" cevabını vermesiyle en yüksek benzerliğin %34,1 "bana az benziyor" olduğu görülmüştür. Güç boyutunda en az katılım gösterilen (11 öğrenci ile) madde ise %2,2 ile "bana hiç benzemiyor" maddesi olduğu ortaya çıkmıştır.

Başarı boyutunda en yüksek benzerliğin (f=158) %31,0 "bana benziyor" maddesi olduğu görülürken bu boyutta en az katılımın (f=4) ise % 0,8 ile "bana hiç benzemiyor" maddesi olduğu gözlemlenmiştir.

Hazcılık boyutunda "bana çok benziyor" maddesi %56,1 (f=286) ile en yüksek benzerlik iken "bana hiç benzemiyor" %0,4 (f=2) ile en düşük katılımın olduğu maddedir. Buna göre öğretmen adaylarının "hayattan zevk almak, eğlenmek gibi" değerlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmen adaylarının uyarılım boyutunda "bana çok benziyor" (f=197; %38,6) en yüksek benzerliğin olduğu; "bana hiç benzemiyor" un (f=1; %0,2) ise en düşük benzerlik olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının yenilik peşinde olmaktan hoşlandıkları bunun için de risk almaktan kaçınmadıkları sonucuna varılabilir.

Özyönelim boyutundan en yüksek benzerlik "bana çok benziyor" (f=330; %64,7) olurken; en az benzerlik ise "bana benzemiyor" (f=1; %0,2) olmuştur. Verilen

cevaplara göre öğretmen adaylarının bağımsızlıklarına önemli bir verdikleri buna paralel olarak kendi ayakları üzerinde durmaktan hoşlandıkları görülmüştür.

Evrenselcilik boyutuna bakıldığında %70 ile “bana çok benziyor” maddesinin en yüksek benzerlik gösterdiği; “bana çok az benziyor” maddesinin ise en düşük benzerlik gösterdiği görülmüştür. Öğretmen adayları tarafından “bana hiç benzemiyor ve bana benzemiyor” maddelerini cevaplamadıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının insana ve çevreye önem verdikleri, adalet, eşitlik ve barışın onlar için önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

İyilikseverlik boyutunda “bana çok benziyor” ($f=285$; %55,9) en yüksek benzerliğin olduğu madde iken; “bana benzemiyor” ($f= 3$; %0,6) maddesinin ise en az benzerlik olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları için insanlara yardım etmek, onlara destek olmak, insanların refaha kavuşmasını istemek önemli değerlerdir.

Geleneksellik+Uyma boyutunda “bana benziyor” (43,9) en yüksek benzerlik; “bana benzemiyor” (%1,4) en düşük benzerlik maddesi olduğu görülmüştür.

Güvenlik boyutuna bakıldığında %72,2 ile “bana çok benziyor” maddesinin en yüksek benzerlik gösterdiği; (%1,6) “bana çok az benziyor” maddesinin ise en düşük benzerlik gösterdiği görülmüştür. Öğretmen adayları tarafından “bana hiç benzemiyor ve bana benzemiyor” maddelerini cevaplamadıkları görülmüştür. Alt maddelerine göre bakıldığında öğretmen adaylarının kendilerinin ve yaşadıkları toplumun güvenli olmasına verdikleri önem değeri yüksektir.

Cinsiyete göre ölçek genelinde, “Başarı”, “Hazcılık”, “Uyarılma”, “Özyönelim” ve “Geleneksellik+Uyma” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. “Güç”, “İyilikseverlik”, “Evrenselcilik” ve “Güvenlik” boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur.

Bu etki doğrultusunda Güç boyutunda erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4.17$) değer yargıları kadın öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.95$) daha yüksekken; Evrenselcilik boyutunda değer yargıları erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.25$), kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.52$); İyilikseverlik boyutunda değer yargıları erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4.93$), kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.19$), Evrenselcilik ($t[508]=-4.459$ $p<.001$) değer yargıları erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.25$), kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5.52$); ve Güvenlik boyutunda değer yargıları erkek öğretmen

adaylarının ($\bar{X} = 5.15$), kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 5.47$) alt faktörlerinde kadınların ortalama skoru erkeklerden yüksek çıkmıştır. Sadece “Güç” boyutunda erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarından daha yüksek değere sahip oldukları görülmüştür. Çalışmada “Başarı”, “Uyarılma”, Geleneksellik+Uyma” boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Coşkun (2017)’un, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının değer yönelimlerinin tespitini farklı değişkenler açısından incelendiğinde çalışmasında cinsiyete göre değer yönelimlerinin; uyarılım, hazcılık ve başarı değerlerinde kadın öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Altunay ve Yalçınkaya (2012)’nin “öğretmen Adaylarının Bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” araştırmasında, kadın öğretmen adaylarının değer boyutlarının tümüne erkek öğretmen adaylarından daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Kızılgeçit, Acuner ve Toklu (2015)’nin çalışması sonucunda hazcılık ve uyarılım boyutunda erkek öğrencilerin; iyilikseverlik, gelenek ve uyma boyutlarında ise kadın öğrencilerin değer yargıları yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar çalışmamızla paralellik göstermektedir. Temur (2022) tarafından yapılan çalışmada kadın ve erkek öğrencilerin değer yönelimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Elkatmış ve Toptaş (2015) tarafından sınıf öğretmenliği adayları ile yapılan çalışma da cinsiyet yönünden anlamlı bir fark bulunmamıştır. Saracaloğlu, Uça, Başara Baydilek ve Coskun (2012) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ile Değer Algılarının İncelenmesi” isimli çalışmalarında cinsiyete göre farklılık bulunmamıştır. Yapıcı ve Zengin (2003) tarafından ilahiyat fakültesinde öğrenim gören öğrenciler ile yapılan çalışmada ise cinsiyetin değer tercihlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının sahip oldukları değerleri etkileyip etkilemediği konusunda görüş birliği bulunmadığı ayrıca cinsiyete göre değer yönelimlerinde görülen farklılaşmanın erkek ve kadın öğrencilerin toplumdaki rollerinin farklılaşması ile de ilişki olduğu söylenebilir. Schwartz (1996), kişini yetiştirilme şeklinin değer yargılarını etkileyebileceğine vurgu yapmaktadır.

Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin mezun oldukları lise türüne Geleneksellik+Uyma ve Güvenlik faktörlerinde gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Geleneksellik+Uyma boyutunda öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türünde ikili karşılaştırma yapıldığı zaman Anadolu Öğretmen

Lisesi ve Meslek Teknik Lise arasında anlamlı fark bulunmuştur. Güvenlik boyutunda öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türünde ikili karşılaştırma yapıldığı zaman Anadolu Lisesi ve Meslek Teknik Lise arasında ($W=4.1694$ $p=0.050$) ve Meslek Teknik Lise ile İmam Hatip Lisesi arasında anlamlı fark bulunmuştur ($W=-5.1562$ $p=0.005$). Kızılgeçit, Acuner ve Toklu (2015)'nin "ilahiyat fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık-değer ilişkisi" çalışmasında, mezun olunan lise türlerinin değerler açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığını sonucuna varılmıştır. Aydın, İşlek, Sağlam Aktaş ve Peker (2020) tarafında yapılan çalışmada mezun olunan lise türünün; değerler tüm boyutlarda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışma ile sonuçlarımız örtüşmemektedir. Altunay ve Yalçinkaya (2011) tarafından yapılan araştırmada ise genel lise mezunu öğretmen adayların öğretmen lisesinden mezun olan öğretmen adaylarına göre geleneksel ve hazcılık boyutlarında daha yüksek değer yargısına sahip oldukları görülmüştür. Keskin ve Sağlam (2014)'in "sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi" çalışması sonucunda genel lise mezunu olan sınıf öğretmeni adaylarının, Anadolu lisesi ve öğretmen lisesi mezunu olanlara göre daha yüksek değer yargısına sahip oldukları görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre sahip oldukları değerler, güç, başarı, hazcılık ve uyarılma boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik+uyuma ve güvenlik boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Özyönelim boyutunda 1 ve 3. sınıf arasında 3.sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları 1.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek değer algısına; Evrenselcilik boyutunda 1 ve 3 ile 3 ve 4.sınıflar arasında 1.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının 3 ve 4.sınıflara göre daha düşük değer algısına sahip oldukları; İyilikseverlik boyutunda 1 ve 3. Sınıflar arasında 3.sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları 1.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek değer algısına; , 2 ve 4.sınıflar 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları 2.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek değer algısına; , 3 ve 4.sınıflar 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları 3.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek değer algısına; ; Geleneksellik+Uyuma boyutunda 1 ve 2, 1 ve 3.sınıflar, 2 ve 4.sınıflar, 3 ve 4.sınıflar en yüksek değer yargısına 4.sınıf öğretmen adaylarının sahip olduğu görülmüştür; Güvenlik boyutunda ise 1 ve 3, 3 ve 4.sınıflar anlamlı fark bulunmuştur.

Arslan ve Tunç (2013) ‘un çalışmasında öğretmen adaylarının değişken olarak sınıf seviyelerinin değer yönelimlerindeki etkisi araştırılmıştır. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin lehine olarak “güç, başarı, özyönelim evrenselcilik, geleneksellik +uyma değer gruplarının 3. ve 4. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. Coşkun (2017)’un çalışmasında, değer eğilimleri ve sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin; güvenlik, gelenek ve evrenselcilik değerlerinde elde edilen puanların, üçüncü sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Bu tez çalışması Aydın (2020) ve Sarıcı Bulut (2012) ile örtüşmemekte iken, Coşkun (2017) ve Arslan ve Tunç (2013)’un çalışmaları ile örtüşmektedir. Sonuç olarak değişkenin sınıf düzeyi olması konusunda farklı görüşler olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının değer tercihleri uzun süre yaşadıkları yere göre incelendiğinde; güç, başarı, hazcılık, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik+uyma ve güvenlik boyutunda anlamlı farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Fakat uyarılım ve özyönelim boyutlarında anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Uyarılım boyutunda büyükşehir ve şehir; Özyönelim boyutunda ise büyükşehir ve şehir arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kızılgeçit, Acuner ve Toklu (2015); Karaca (2008); Coşkun ve Yıldırım (2009); tarafından yapılan çalışmalarda uzun süre yaşanan yerin değerlere verilen önem bakımından anlamlı bir farklılığa yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Temur (2022)’un yaptığı çalışmada ise hazcılık değerinde anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aydın (2003) çalışmasında da yaşanan yerin değerler üzerine anlamlı fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğretmen adaylarının sahip oldukları değerlerin anne eğitim düzeyine göre hiçbir boyutta anlamlı fark bulunamamıştır. Koyuncu (2020); Er (2013); Bulut (2012); Coşkun ve Yıldırım (2009)’ın üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda, anne eğitim düzeyinin anlamlı düzeyde farklılığa neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç bu çalışma ile örtüşmektedir. Gömleksiz ve Kan (2008); Gömleksiz ve Çetintaş (2011) çalışmalarında ise anne eğitim düzeyinde anlamlı farklar bulunmuştur. Acar, Akar, ve Baykara Acar (2016)’ın çalışmasında annenin eğitim düzeyi ile hazcılık ve geleneksellik yönelimleri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının sahip oldukları değerlerin baba eğitim düzeyine başarı, hazcılık geleneksellik+Uyma ve güvenlik boyutunda anlamlı bir etkisi olduğu ($p<0.05$), iyilikseverlik, özyönelim, uyarılım ve güç boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Başarı boyutunda lise ve İlkokul grupları

arasında fark bulunmuştur. Lise mezununun ilkokul mezununa göre yüksek değer yargısına sahip olduğu görülmüştür. Hazcılık boyutunda babası lise, fakülte/yüksekokul, lisansüstü eğitim seviyesindeki grupların ortalamalarının okur-yazar olmayan ve İlkokul gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Geleneksellik+Uyma boyutunda yalnızca lise ve ilkokul grupları arasında fark bulunmuştur. Lise ortalamasının ilkokul ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür. Güvenlik boyutunda babası ilkokul, lise ve fakülte/yüksekokul eğitim seviyesindeki grupların ortalamalarının okur-yazar olmayan gruba nispeten daha fazla olduğu saptanmıştır. Gömleksiz ve Çetintaş (2011)'ın "öğretmen adaylarının demokratik tutumları" çalışması ve Coşkun ve Yıldırım (2009)'ın çalışmalarında baba eğitim durumunun değer tercihlerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmamızla bu sonuçlar örtüşmemektedir. Temur (2022)'un Baba eğitim düzeylerinin iyilikseverlik değeri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Polat ve Çalışkan (2013); Yiğit ve Dilmaç (2011) tarafından yapılan araştırmalarda da baba eğitim düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

5.2. Öneriler

1) Öğretmen adaylarının sahip olduklarını değerlerin öğretmen adaylarının portre değerlerinin cinsiyete göre "Başarı", "Uyarılım ve "Geleneksellik+Uyma" alt boyutlarında anlamlı bir etkisi yokken, "Güç", "Hazcılık", "Özyönelim", ve "Evrenselcilik" boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur. Sadece "Güç" boyutunda erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarından daha yüksek değere sahip oldukları görülmüştür. Bu durumun fiziksel ve toplumsal etkenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Cinsiyete göre değer yönelimlerindeki farklılaşma erkek ve kız öğrencilerin yaşadıkları toplumdaki rollerden kaynaklanabilir. Bunun sonuçlarının nedenleri üzerinde yoğunlaşıp öğretmen adaylarına yardımcı olunabilir.

2) Öğretmen adaylarının Portre Değerlerinin mezun oldukları lise türüne Geleneksellik+Uyma ve Güvenlik faktörlerinde gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Geleneksellik+Uyma boyutunda öğretmen adaylarının değer yargıları Anadolu Öğretmen Lisesi ve Meslek Teknik Lise arasında anlamlı fark bulunmuştur. Güvenlik boyutunda öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türünde ikili karşılaştırma yapıldığı zaman Anadolu Lisesi ve Meslek Teknik Lise arasında ve

Meslek Teknik Lise ile İmam Hatip Lisesi arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu durumun öğrenim görülen liselerdeki öğretim anlayışlarının ve verilen eğitimin farklı olması, okullar arasındaki kültür farkı gibi durumlardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu konu ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığınca önlemler alınabilir.

3) Öğretmen adaylarının kaçınıcı sınıf olduklarına göre var olan değerler, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik+uyma ve güvenlik boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Araştırma sonucuna bakıldığında, 3 ve 4.sınıfların değer yargılarının, 1. ve 2.sınıflardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Üniversitelerde öğretmen adaylarına, 1.sınıftan itibaren daha yoğun bir biçimde değerlere yönelik sempozyum, konferans gibi etkinlikler düzenlenebilir.

4) Öğretmen adaylarının değer tercihleri uzun süre yaşadıkları yere göre incelendiğinde; güç, başarı, hazzı, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik+uyma ve güvenlik boyutunda anlamlı farklılık görülmemiştir. Fakat uyarlama ve özyönelim arasında anlamlı bir farklılık vardır. Uyarlama ve özyönelim boyutlarında şehirde yaşayan öğretmen adaylarının büyükşehir de yaşayanlardan daha yüksek değer algısına sahip olduğu görülmüştür. Bağımsız düşünce, heyecan, yenilik arayışı gibi değerlerin olduğu bu boyutlar, şehir yaşamında, bireysel amaç ve bağımsızlık ön planda olup, ikincil ilişkiler daha çok hakimdir görüşüyle örtüşmektedir. Değerlerin öğretiminde yaşanan yerlerdeki farklılıklar göz önüne alınarak etkinlikler, destekleyici çalışmalar, bununla ilgili düzenlemeler yapılabilir.

5) Kişinin anne-babası, değerlerin şekillenmesinde büyük bir rol oynar. Ailelerin kişilerin değer yapılanması üzerindeki etkisinin oldukça fazla olduğu kabul bir edilebilir bir durumdur. Ancak kişilerin değer yapılarında aile kadar kişinin tercihlerinin de önemli etkisi vardır. Ölçekte demografik bilgiler de yer alan sorulara; Anne-babanın öz-üvey olma / ayrılmış olma; Anne ve baba ile ayrı / aynı evde yaşama: gibi değişkenler eklenebilir.

6) Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının değer yargıları cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise, uzun süre yaşanan yer ve anne-baba eğitim durumuna göre incelenmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda sosyal-ekonomik durum, yaş, kardeş sayısı, öğretmen adaylarının okudukları bölümü isteyerek tercih edip etmedikleri, öğretmenlik mesleğini bilinçli seçip seçmedikleri gibi değişkenler eklenerek bu değişkenlere göre öğretmen adaylarının değer yönelimleri incelenebilir.

7) Çalışma Adım Üniversiteleri içerisinde seçilen üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören okul öncesi öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Sonuçların daha da genellenebilir ve gelecekteki çalışmalara daha çok katkı sağlaması amacıyla başka üniversiteler de çalışmaya dahil edilebilir.

8) Çalışma sadece okul öncesi öğretmen adayları ile yapılmıştır. Okul öncesi öğretmen adayları ile farklı bir bölümün öğretmen adaylarının değer yönelimleri karşılaştırılarak bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, H., Akar, M. ve Baykara Acar, Y (2016). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Değer Yönelimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24, 97-118.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının (değerlerinin) ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Doktora tezi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=mlmtB36JrMR18NBY2MoylQ&no=co_7rmx4AqLoxqOxB365UQ sayfasından erişilmiştir.
- Akbaş, O. (2008). Değerler Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akbaş, O (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Aktay, A., ve Ekşi, E. (2009). Yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(3), 19-65.
- Aktepe, V., ve Gündüz, M (Eds). (2019). *Karakter ve değer eğitimi*. Ankara: Apegem Yayınevi
- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi: M.Ö. 1000- M.S. 2012*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Altun, R. (2015). Fen Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin değer yönelimleri (Samsun Örneği). *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2), 195-224.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2000). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arslan, M. ve Tunç, E (2013). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimlerindeki Farklılaşmalar. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11. 7-39.
- Aslan, D. ve Köksal Akyol, A. (2006). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 51-60.
- Aslan, K. (2001). Eğitimin toplumsal temelleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(5), 16-30.

- Aslan, S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin eğitim inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1453-1468.
- Aydın, M. Z. (2017). *Eğitim sistemimizde değerler eğitiminin önemi*. <https://yenidunyadergisi.com/blog/egitim-sistemimizde-degerler-gitiminin-onemi> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, R., İşlek, M., Sağlam Aktaş, ve Peker, R. (2020). Öğretmen adaylarının sahip olduğu ve okullarda öğretilmesini istediği değerlerin incelenmesi. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 6 (12), 256-282.
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitime Bakış Dergisi*, 19, 39-45.
- Bacanlı, H. (2011). Değer, değer midir? *Eğitime Bakış Dergisi*, 7 (3), 18-21.
- Bakan, T. (2018). *Değerler eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların değer kazanımı üzerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=b39Dh9Q2_96WZBJqsn0CBw&no=6rU-wJLhSAQPA9fayJVfNw sayfasından erişilmiştir.
- Balaban Dağal, A. ve Uyanık Balat, G. (2009). Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri. Ankara: Kök Yayıncılık, Ankara.
- Baltacı, A. (2019) İmam-hatip lisesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (11), 125-158.
- Bartan, S. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri ile sınıf içi uygulamalarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/608293> sayfasından erişilmiştir.
- Baş, V. ve Hamarta, E. (2015). Üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi* 29(1), 369-391.
- Başaran F. (1995). *Üniversite eğitim süresi içinde öğrencilerin değer tercihi sıralamalarında değişme*. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde sunulmuş bildiri. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Berkowitz, M.W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50, 153-158.
- Bilgin, N. (2003). Sosyal psikoloji sözlüğü. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları,

- Burhan, T. (2016). *Devlete bağı anaokulu ile özel anaokulunda çalışan öğretmenlerin öz yeterlik inancı ve iş doyumunu düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/710981> sayfasından erişilmiştir.
- Cüceloğlu, D. (2011). *Yeniden İnsan İnsana*. İstanbul: Remzi Yayınevi
- Çoşkun, Y. ve Yıldırım, A.2009. Üniversite öğrencilerinin değer düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi: VI*, (I), 311-328.
- Çağlar, A. (2005). Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. M. Sevinç (Ed.), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar* (s.12-17). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çağlayan, A. (2005). Ahlak pusulası: Ahlak ve değerler eğitimi. İstanbul: DEM Yayınları.
- Çapoğlu, E. ve Okur, A. (2015). Ortaokul 8. sınıf türkçe ders kitaplarındaki şiirlerde yer alan değerler. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 90-104.
- Çarıkçı, İ. H., ve Koyuncu, O. (2010). Bireyci, toplumcu kültür ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 1-18.
- Çukur, D. (2011). Okul öncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekân tasarımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 70-76.
- Değer. *Türk Dil Kurumu* içinde.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=DE%C4%9EER
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2005). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (s.1-20). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Demirutku, K. ve Sümer, N. (2010). Temel değerlerin ölçümü: portre değerler anketinin Türkçe uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (25), 19-20.
- Dilmaç, B. (2012). *İnsanca değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilmaç, B. Arıca, O.T., and Cesur, S. (2014) A validity and reliability study on the development of the values scale in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(5), 1661-1671.
- Dökmen, Ü. (2004). *Küçük şeyler*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Dönmez, B. ve Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5 (14).
- Dursun, H. (2016). *Lise öğrencilerinin değer tercihleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki.* (Yüksek Lisans tezi). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/56685> sayfasından erişilmiştir.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies Dergisi*, 8(1), 1321-1333.
- Er, H. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişki.* (Yüksek Lisans tezi). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/608492> sayfasından erişilmiştir.
- Erdem, A. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Ergün, M. (2015). *Eğitimi felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fichter, J. (2006). *Sosyoloji nedir*. (N.Çelebi, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Göz, K. (2014). Toplumsal değerler bağlamında yaşama hürriyeti. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 85- 101.
- Gündüz, M. (2005). *Ahlak sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Güngör, E. (2008). *Ahlak psikolojisi ve sosyal ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Gürhan, E. (2017). *İlkokullarda Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yönetici ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Konya-Selçuklu Örneği).* (Yüksek lisans tezi). <https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12452/7326> sayfasından erişilmiştir.
- Hardarson, A. (2012). Why the Aims of Education CannotBe Settled. *Journal of Philosophy of Education*, 46 (2), 224-233.

- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(8), 4-10.
- Hökelekli, H. (2011). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karababa, A. (2014). Değer olgusu. B. Dilmaç ve H. H. Bircan (Ed.), *Değerler ve değerler psikolojisi* (s. 1-20). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Karaca, R. (2008). *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=lxdv47CpQw-VN1SYjLrsOg&no=rPMv4EhLyW8zR8tqPRezFQ> sayfasından erişilmiştir.
- Karaca, E. (2015). Eğitimde kalite arayışları ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21,61-80.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kantar, Ş. (2014). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde 100 Temel Eser Yoluyla Değerler Eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/297360> sayfasından erişilmiştir.
- Kasap, N. (2019). *Bekir Yıldız'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://hdl.handle.net/11616/15135> sayfasından erişilmiştir.
- Keskin, U., ve Sağlam, H.İ. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 4 (1), 81-101.
- Keskinkılıç, K. (Ed.). (2005). Eğitim bilimine giriş. Ankara: Pegem Akademi.
- Korkmaz Çetin, M. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=UBNq8t0RgCkF3v9cWWbafg&no=P_x2YJJR-VxjAKfnKRuqoA sayfasından erişilmiştir.
- Koyuncu, S. N. (2020). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin değer yönelimleri üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi).

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=wf-FPgY-5qjHEzEoOgvMs3jSN7ACs3f0TP4t0X1_dVJd4b4cAYrBoacapLoENcky sayfasından erişilmiştir.

Kurtdede Fidan, N (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretime ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (2), 1.

Kundakçı, Z. (2014). *Lise öğrencilerinin değer tercihleri ile çevreye yönelik tutumları arasındaki ilişki (Denizli ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <http://genclikbirikimi.org/kunye-5166-lise-ogrencilerinin-deger-tercihleri-cevreye-yonelik-tutumlari-arasindaki-iliski-denizli-ili-ornegi-tez> sayfasından erişilmiştir.

Kuşdil, E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı [Value Orientations of Turkish Teachers and Schwartz's Theory of Values]. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59-76.

Küçük, N. (2016). Schwartz'ın "değer yönelimleri ölçeği" ile Türkiye'deki öğrenciler üzerine yapılmış olan bazı araştırma bulgularının değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 57, 281.

Küçükturan, G. (2003). Okul Öncesi Fen Öğretiminde Bir Teknik: Analoji. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, Kış Dönemi.

Lovat, T. (2011). Values education and holistic learning: Updated research perspectives. *International Journal of Educational Research*, 50 (3), 148-152.

Matthews, B., Lietz, P. ve Darmawan, G., N. (2007). Values and learning approaches of students at an international university. *Social Psychology of Education*, 10, 247-275.

Millî Eğitim Bakanlığı (2010). *Talim ve terbiye kurulu genelge 2010/53*. <https://www.egitimmezuat.net/index.php/home/genelgeler/genelge-2000-2010/204-2010-53-sayili-genelge-i-lk-ders> sayfasından erişilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Oğuz, E. (2012). Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitime ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri -Educational Sciences: Theory & Practice*, 12 (2), 1309-1325.

- Okday, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Onatır, M. (2008). *Öğretmenlerde özgecili ile değer tercihleri arasındaki ilişki (İstanbul İli, Anadolu Yakası örneği)* (Yüksek lisans tezi). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/344090> sayfasından erişilmiştir.
- Özalp, M. T., ve Kaymakcı S. (2019). Toplumsal değerler. B. Ü. İbret ve S. Kaymakcı (Eds.) *Sosyal bilgiler ve toplum*, (s. 143-164). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda Değerler Eğitimi ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=RbuKrvHRp4yv40IG7bsJ-A&no=Ub-Dd1SZha_Flb3UNzT5mQ sayfasından erişilmiştir.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217- 239.
- Öztürk, Z.G. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin değer tercihleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=jl2P1cExVLtUzqzCvV6rXw&no=1bySgwbrB8-qN5Z1UL8fIw> sayfasından erişilmiştir.
- Rachamalla, S.A. ve Hans, A. (2022). Perception of values in prospective teachers. *Ymerdijital*, 21, 552-561. DOI: [10.37896/YMER21.02/54](https://doi.org/10.37896/YMER21.02/54)
- Sağnak, M. (2004). Kişi- örgüt değer uyumunu ölçme çalışmaları ve kullanılan yöntemlerin karşılaştırılması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(5), 101-124.
- Saracaloğlu, A.S., Uça, S. Başara Baydilek, N. ve Coşkun, N. (2013). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile değer algılarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 45-59.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun eğitim fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 87-120.
- Sarıcı Bulut, (2012). Gazi eğitim fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1 (3), 216-238.

- Schwartz, S. H. (1992). Universal in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.
- Sesli, Ç. (2014). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Özerklik Düzeyleri ile Değer Yönelimleri ve Kendini Ayarlama Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi).
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=tF_UxsHXy0zaJi1Dk2eqHQ&no=XVFUhyCH1VbWy7EolpjSfA sayfasından erişilmiştir.
- Sigurdardottira, I., Williamsband, P. ve Einarsdotti, J. (2019). Preschool teachers communicating values to children. *International Journal of Early Years Education*, 27(2), 170-183.
- Soyyigit, T. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin değer tercihleriyle kaynaştırmaya yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili, Pendik ilçesi örneği)*. (Yüksek lisans tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=TaM98L8zm1C417OP50mLFw&no=b4kgex4yNwSq-RZcWTIOLw> sayfasından erişilmiştir.
- Sönmez, V. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Temur, B., (2022). *İmam hatip lisesi 1 ve 4. sınıf öğrencilerinin değer yönelimleri- Gaziantep ili, Araban ilçesi örneği*. (Yüksek lisans tezi).
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=5XiSE4yCP_gmnukpMEp65fLhtXX5S-UmQC3ZVRrwaumxGVCTB5s5xFa7Qfc2eSQG sayfasından erişilmiştir.
- Terzioğlu, S.D. (2019). *Müzik öğretmenlerinin portre değerlere yönelik algılarının çeşitli değişkenlere dayalı olarak incelenmesi* (Yüksek lisans tezi).
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=T1mWGp9MngY_YkCSgiJvtVvyzMhtSbfMtpnYWBOixavEwf5bS1a9u9KjQiGo5BJbA sayfasından erişilmiştir.
- Tickle, L. (1999). Teacher self-appraisal and appraisal of self. in r.p. lipka and t.m. brinthaup (Ed.), *The role of self in teacher development*. state university of new york press, albany, ny pp., 121–141.
- Tirri, K. (2011). Holistic school pedagogy and values: Finnish teachers' and students' perspectives. *International Journal of Educational Research*, 50 (3), 156-165.

- Thornberg, R. (2008). *The lack of professional knowledge in values education. Teaching and Teacher Education*. (24), 1791-1798.
- Thornberg, R. and Oğuz, E. (2013). Teachers' views on values education: A qualitative study in Sweden and Turkey. *International Journal of Educational Research*, 59, 49-56.
- Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Türel, E. (2011). *Değerlerin siyasal düşünce ve siyasal tercih üzerine etkisi: Antalya Konyaaltı ilçesi uygulaması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=zD1B0cW7zVr3VcnZjitVXs8o80Tegg3mZBPvHFuJMBrtb2wJUgLTSabzAfKiwZ-v> sayfasından erişilmiştir.
- Türkan Çam, Ç. (2022). Üniversite öğrencilerinin değer yargıları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişki. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 68-78.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2015). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uyanık Balat, G. (Ed). (2012). *Okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uzun, M. Ve Köse, A. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitiminin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (13), 305-338.
- Ülaver, P. ve Veisson, M. (2015). Values and Values Education in Estonian Preschool Child Care Institutions. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 17 (2), 2015, 108-124.
- Ülken, H., Z., (2011). *Uyanış devirlerinde tercümenin rolü*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Vorkapic Tatalovic, S, ve Peloza, I. (2017). Exploring personality traits and well-being among pre-school and primary school teachers in Croatia. *Current issues in personality psychology*, 5(1), 1-11.
- Yapıcı, A., Kutlu, M. O, ve Bilican, F. I. (2012). Öğretmen adaylarının değer yönelimleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(42), 129-151.

- Yapıcı, A. ve Zengin, S. Z. (2003). İlâhiyat Fakültesi öğrencilerinin değer tercih sıralamaları üzerine psikolojik bir araştırma: Çukurova Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 173-206.
- Yazar, T. ve Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20,196-211.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitime genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2). 65-84.
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17),109-128.
- Yılmaz, H. (2010). Çocuğun ailede kazanacağı önemli bir değer: Kanaatkârlık. *Eğitime Bakış Dergisi*, 18, 55-58.
- Yılmaz, K. (2008). *Eğitim yönetiminde değerler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yiğit, R., ve Dilmaç. B. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin sahip oldukları insani değerler ile akademik erteleme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 159-178.
- Yiğittir, S. ve Kaymakcı, S. (2012). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı uygulama kılavuzunda yer alan etkinliklerin değer eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi. *Ahi Evren Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2),49-73.

EKLER

Ek 1.

Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma, Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının değer tercihlerini belirleyebilmek amacıyla yapılmaktadır. Ölçekten elde edilen bilgiler, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek çalışmasında kullanılacaktır. Ölçeğe vereceğiniz samimi ve doğru yanıtlar, araştırma bulgularının gerçeğe uygunluğu açısından çok önemlidir. Katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Aşağıda bazı kişiler kısaca tanımlanmaktadır. Lütfen her tanımı okuyun ve bu kişilerin size ne derece benzediğini ya da benzemediğini düşünün. Tanımda verilen kişinin size ne kadar benzediğini göstermek için sağdaki kutucuklardan uygun olan birini [X] ile işaretleyiniz.

Sınıf: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Cinsiyet: Kadın ☐ Erkek ☐

Okumakta Olduğunuz Üniversite:

Afyon Kocatepe Üniversitesi ☐

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ☐

Balıkesir Üniversitesi ☐

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ☐

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ☐

Pamukkale Üniversitesi ☐

Uşak Üniversitesi ☐

Mezun Olduğunuz Lise Türü:

Genel Lise ☐ İmam Hatip Lisesi ☐ Meslek Teknik Lisesi ☐ Fen Lisesi ☐

Anadolu Öğretmen Lisesi ☐ Anadolu Lisesi ☐ Diğer ☐

Büyüdüğünüz (ya da hayatınızın büyük çoğunluğunun geçtiği) yer hangisidir?

Büyükşehir ☐ Şehir ☐ İlçe ☐ Kasaba/Köy ☐

Ebeveyn Eğitim Durumu:

Anne: Okur-yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Fakülte/Yüksekokul ☐
Lisansüstü ☐

Baba: Okur-yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Fakülte/Yüksekokul ☐
Lisansüstü ☐

Kendinizi demokrat bir insan olarak tanımıyor musunuz?

Her zaman ☐ Çoğunlukla ☐ Bazen ☐ Hiçbir zaman ☐

Ek 2.

Schwartz Portre Değerler Ölçeği

[illegible]

Ek 3.

İzin Yazıları

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/01/2020-E.4407

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 52793143-044-E.4407
Konu : Anket İzni

22/01/2020

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 17/01/2020 tarihli, 3245 sayılı ve "Bilimsel ve Eğitim Amaçlı" konulu yazı

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans programı 1630421001 numaralı öğrencisi Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ'nün, Dr. Öğretim Üyesi Mustafa KILINÇ danışmanlığında yürüttüğü "Okul öncesi öğretmen adaylarının değer tercihlerinin incelenmesi" isimli tez çalışmasını Fakültemizde uygulama isteği uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Sibel KARAKELLE
Dekan

Evrak Doğrulamak İçin : <https://ebys.mehmetakif.edu.tr/enVision/Dogrula/NNB3ANT>

İstiklal Yerleşkesi 15030 / BURDUR
Telefon:+90 248 213 40 00 Faks:+90 248 213 41 60
e-Posta egitim@mehmetakif.edu.tr Elektronik Ağ:<http://egitim.mehmetakif.edu.tr>

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Emsal Kazan Gök
Evrak Pin Kodu: 78122

Kep Adresi : maku@hs01.kep.tr
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

MAKÜ Kayıt Tarih ve No: 26/11/2019 122907

T. C.
KÜTAHYA DÜMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı :92527314-100-
Konu :Tez Çalışması (Şerife KOÇAK
KÖRÖZLÜ)

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 06/11/2019 tarihli ve 11783 sayılı yazı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Programı öğrencisi Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ'nün, "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemizde uygulama yapabilme talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imza

Prof. Dr. Mustafa AYDIN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.dpu.edu.tr/enVision/Dogrula/AM512P1>

Evluya Çelebi Yerleşkesi Tavşanlı Yolu 10. Km 43100 KÜTAHYA

Telefon: (0 274) 443 43 43-Faks: 0274 265 20 43

E-Posta : ogrisl@dpu.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: O.BATMAZ (CEMİL DOLKER VEKALETİYLE)

Bilgisayar İşletmeni

Elektronik ağı: <http://oidb.dpu.edu.tr/>

KEP Adresi: dumlupinaruniversitesi@hs01.kep.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi

Sayı :62297456-044/
Konu :Anket Uygulama İzni - Şerife
KOÇAK KÖRÖZLÜ

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Genel Sekreterlik)

İlgi :Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin 06/11/2019 tarih ve E.11783 sayılı yazısı.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Programı öğrencisi Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ'nün, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Fakültemiz Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda anket uygulama isteği Dekanlığımız tarafından uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Bilge CAN
Dekan

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Sümeyye AKKUŞ

Tel: 0 (025) 8
E-Posta:

Faks: 0 (258) 0
Elektronik Ağ:http://pau.edu.tr/egitim/default.aspx

Evrak Tarih ve Sayısı: 04/12/2019-E.57192

T.C.
NECATİBEY EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
Temel Eğitim Bölüm Başkanlığı

Sayı : 56334222-300-
Konu : Anket Çalışması (Şerife KOÇAK
KÖRÖZLÜ)

NECATİBEY EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 02/12/2019 tarihli ve 38173241/300/56530 sayılı yazı.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Programı öğrencisi Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ'nün "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında anket uygulama isteği Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalınca uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mesut SAÇKES
Bölüm Başkanı

MAKÜ Kayıt Tarihi ve No: 29/11/2019 - 23428

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı ve Kurul İşleri Müdürlüğü

Sayı : 82493341-605.01
Konu : Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ' nün
araştırma izni

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : Eğitim Fakültesi' nin 25/11/2019 tarihli ve 72734 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Programı öğrencisi Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ'nün Dr.Öğr.Üyesi Mustafa KILINÇ danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamındaki anketi Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde uygulama isteği söz konusu Dekanlık tarafından uygun bulunmuştur. Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Mehmet AYDIN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

ADÜ Merkez Kampüs Aytepe Mevkii 09100 Efeler/AYDIN
Telefon No: 0256 218 20 00 Faks No: 0256 214 66 87
E-Posta: yaziisleri@adu.edu.tr İnternet Adresi:
idari.adu.edu.tr/subemudurlugu/yaziisleri/

Bilgi İçin: Pınar Şahin
Unvan: Personel

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

MAKÜ Kayıt Tarih ve No: 05/02/2020 - 2729

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 70813604-044-E.
Konu : Araştırma İzni

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
İstiklal Yerleşkesi PK:15030 Merkez/BURDUR

İlgi : 28.01.2020 tarih ve 849 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ' nün "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili anket çalışmasını Üniversitemiz Eğitim Fakültesi'nde yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Murat PEKER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.aku.edu.tr/enVision/Dogrula/8VB05Z5>

Adres: Afyon Kocatepe Üniversitesi Ahmet Necdet Sezer Kampüsü Rektörlük Binası B
Blok Kat:1 Afyon
Telefon:0272 2281124 Faks:0272 2281181
e-Posta:genssek@aku.edu.tr

Bilgi için: Serpil Kılıç
Unvanı: Büro Personeli

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Şerife KOÇAK KÖRÖZLÜ

Eğitim Durumu

Ön Lisans Öğrenimi: Selçuk Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı ve Teknolojisi

Lisans Öğrenimi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana
Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Programı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri:

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi

Tarih: 21.11.2022

